БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 44-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 299 (11285) | 1966 оной декабриин 21, среда | Сэн 2 мүнгэн

СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сесси

СОВЕТ ЭХЭ ОРОН—ТАБИДАХИ ОЙН ЖЭЛ!

Национальностьнуудай Соведэй заседани Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшын орлогшо, депутат Л. С. Соболевой хүтэлбэри доро декабриин 19-нэй үглөөнэй 10 часта Кремль соо нээгдээ.

Нүхэд А. Н. Косыгинай, А. Я. Пельшын, А. Н. Шелепинэй, П. М. Машеровэй, В. П. Мжаванадзын, Ш. Р. Рашидовай, Д. Ф. Устиновай, Б. Н. Пономаревой ерэхэдэнь, эндэ байгшад халуунаар угтаба.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ, депутат Н. К. Байбаковой, СССР-эй Финансын министр, депутат В. Ф. Гарбузовай элидхэлнүүдые депутадууд зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлөө. Тбилиси хотын ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Ш. Е. Бухрашвили** түрүүлэн үгэ хэлэбэ.

Манай арад ажалай шэнэ амжалтануудые туйлахын түлөө тэмсэхэдээ хүсэ шадалаа гамнахагүй. Иимэ амжалтанууд манай Эхэ ороной хүсэ шадалые бүри ехээр бэхижүүлхын тула, коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури табихын тула, бэеэ даахан байдалтай болохын түлөө тэмсэлшэ арадуудта, колониальна дарлалтаhаа сүлөөрhэн арадуудта, экономикоёо хүгжөөхын түлөө тэмсэжэ байгаа арадуудта туhа хүргэхын тула совет хүнүүдтэ хэрэгтэй. Американска түримхэйшүүлдэ эсэргүү үнэн зүб тэмсэл ябуулжа байгаа баатарлиг вьетнам арадта туhалхые оролдонобди гэнэ.

СССР-эй граждан авиациин министр, депутат **Е. Ф. Логинов** үгэ хэлэхэдээ, манай аэрофлот бүхы дэлхэйн агаараар ашаа зөөлгын 20 шахуу процентые дүүргэнэ гэжэ мэдээсэбэ.

Гэр байра баридаг Петрозаводско трестын участогай начальник, депутат **А. П. Кузьмин** үгэ хэлэхэдээ, түрэл городойнгоо үйлсэнүүдээр ябахада, өөhэдынгөө ажалай үрэ дүнгүүдые харахада, Петрозаводскынгаа үдэр бүри урган hалбаржа байхые адаглахадамнай ехэл hайн hайхан байна гэбэ.

Карелиин барилгашад түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ нилээд ехэ хүдэлмэри хэхэ ёhотой. Энээнтэй дашарамдуулан, барилгын эмхинүүдэй индустриальна баазые хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулха, хабсаргамал түмэр-бетон, үргэлжэ ба ехэ панель материалнуудые бүри ехээр бүтээн гаргаха шухала гэжэ hанамжалба.

Хойто хизаарта ашаглагдахаар машинанууд, механизмуудые бии болгохо гэжэ нүхэр Кузьмин дурадхаа.

Татарай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, депутат **Г. И. Усманов** нефтиин, газай промышленностиин асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулба.

Армениин КП-гэй ЦК-гай секретарь, депутат **Г. А. Арзуманян** капитальна барилгын асуудалнууд тушаа тогтон хэлээ.

КПСС-эй Комиин обкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **И. П. Морозов** ороной Европодохи хубиин хойто районуудта шухала энергетикын бааза бии болгохо тухай хэлэбэ.

да зарим нэгэн предприятинууд бэшэ, харин промышленностиин бүхэли hалбаринуудай орожо байhан мүнөө үедэ энэмнай илангаяа шухала байна.

СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ сессиин трибунаhаа депутадуудай оруулhан бусад дурадхалнуud, шүүмжэлхы ажаглалтанууд тушаа мүн лэ дэлгэрэнгыгээр тогтон хэлээд, эдэ дурадхалнууд, ажаглалтанууд барандаа hайтар хаража үзэгдэхэ, тэдээн тушаа тодорхой шиидхэбэринүүд гаргагдаха гэжэ онсолон тэмдэглэбэ.

СССР-эй 1967 оной гүрэнэй бюджет тухай, СССР-эй 1965 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай элидхэлээр СССР-эй финансын министр депутат **В. Ф. Гарбузовай** түгэсхэлэй үгые СССР-эй Верховно Совет соносоо.

Правительствын табиhан СССР-эй 1967 оной гүрэнэй бюджет түсэблэлгын-бюджетнэ, hалбаринуудта хабаатай комиссинуудаар, Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй заседанинууд дээрэ үгэ хэлэhэн депутадуудаар бүхы талаараа хаража үзэгдэhэн, hайшаагдаhан байна.

Гэхэтэй хамта, эдэ комиссинууд бюджедэй олзые бүхы дээрэнь 120 миллион түхэригөөр ехэ болгохо, тэрэнэй 67,3 миллион түхэригыень — арадай хэрэглэлэй эд товар үйлэдбэрилгые үргэдхэhэнэй, ассортиментыень hайжаруулhанай үндэhөөр орохо эрьесын налогоор, 22,7 миллион түхэригыень—ашаг олзоhоо орохо мүнгөөр, 30 миллион түхэригыень—татабаринууд ба бусад олзо орошоор нэмээхэ гэжэ эдэ комиссинууд дурадхаhан байна. Мүн Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй түсэблэлгын- бюджетнэ ба hалбаринуудта хабаатай комиссинууд союзна республикануудай зуршалгануудые хараада абажа, нэмээн олдоhон мүнгые союзна республикануудай бюджедүүдэй hомололгые арьбадхалгада: городуудые, районно центрнүүдые, хүдэлмэришэнэй поселогуудые бол-

ци—7,3 процентээр, тэрэ тоодо: үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэ—7,5 процентээр, хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ — 6,6 процентээр нэмэхэ. Хүн бүхэндэ хүртэхэ бодото олзо орошо шэнэ жэлдэ 5,5 процентээр, гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай розничо эд товарай эрьесэ (сасуудхагдамал сэнгээр)—7.4 процентээр ехэ болохо. Капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй зүгhөө hомологдоhон мүнгөөр баригдаха байрын гэрнүүдэй ашаглалгада орохо ниитэ талмай 17 процентээр үргэдхэгдэхэ.

СССР-эй 1967 оной гүрэнэй бюджет тухай Хуулиие депутадууд мүн лэ нэгэн дуугаар батал ан абаба. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй табиhан, Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ hалбаринуудта хабаатай комиссинуудай элидхэлнүүдээр абтаhан хубилалтануудтайгаар СССР-эй 1967 оной гүрэнэй бюджет энэ Хуулияр баталагдаа гэбэл: бүхы олзонь—110.249.925 мянган түхэриг, бүхы гаргашань—110.015.201 мянган түхэриг, олзонь гаргашаhаа 234.724 мянган түхэригөөр ехэ байхаар баталагдаа.

Арадай ажахые мүнгөөр хангалгада—хүндэ промышленность, барилгын индустри, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленность, хүдөө ажахы, транспорт, гэр байрын-коммунальна ажахы ба арадай ажахын бусад hалбаринуудые саашадань хүгжөөлгэдэ зорюулагдаха гаргашанууд шэнэ жэлдэ 46.917.070 мянган түхэриг болохо, социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудта зорюулагдаhан hомололго 42.918.267 мянган түхэриг, тэрэ тоодо гүрэнэй социальна страхованиин бюджедээр 12.391.748 мянган түхэриг болохо.

Ороной оборонодо зорюулагдаhан мүнгэн шэнэ жэлдэ 14.500.000 мянган түхэриг болохо байна.

Энэ Хуули дотор союзна республикануудай гүрэнэй бюджедүүд тодорхойлогдоо.

СОЮЗАЙ СОВЕДЭЙ, НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДЭЙ ХАМТЫН ЗАСЕДАНИ

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани Кремлиин Ехэ ордон соо үдэрэй 2 часта эхилээ.

Нүхэд Л. И. Брежневэй, Г. И. Вороновые, А. П. Кириленкые, А. Н. Косыгинэй, К. Т. Мазуровэй, А. Я. Пельшын, А. Н. Шелепинэй, П. Е. Шелестые, В. В. Гришинэй, П. Н. Демичевые, Д. А. Кунаевые, П. М. Машеровые, В. П. Мжаванадзые, Ш. Р. Рашидовые, Д. Ф. Устиновые, В. В. Щербицкиие, Ю. В. Андроповые, И. В. Капитоновые, Ф. Д. Кулаковые, Б. Н. Пономаревые, М. С. Соломенцевые депутадууд, айлшад халуунаар угтаа.

Хамтын заседание Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ **И. В. Спиридонов** нээбэ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь, Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй, уласхоорондын коммунис, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша нүхэр Леонид Ильич Брежневэй түрэhөөр 60 наhанай ой мүнөөдэр гүйсөө гэжэ, нүхэд депутадууд, таанад мэдэнэт. **(Удаан альга ташалга).**

Коммунис байгуулалтын хэрэгтэ, оронойнгоо оборонно хүсэ бэхижүүлхэ талаар Коммунис партиин, Совет гүрэнэй үмэнэ онсо гайхамшаг габьяануудтай байhанайнь түлөө, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтнууд дээрэ немец-фашис булимтарагшадтай тулалдан тэмсэхэ үедэ ехэ габьяануудые гаргаhыень тэмдэглэн, ССР Союзай Верховно Соведэй Президиум нүхэр Леонид Ильич Брежневтэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгоод, Ленинэй орден ба «Алтан одон» медаль барюулаа. **(Удаан альга ташалга).**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Николай Викторович Подгорный мүнөөдэр Кремль соо нүхэр Брежневтэ Ленинэй орден, «Алтан одон» медаль барюулба. **(Альга ташалга).**

Түрэhэн үдэрөөрнь, Советскэ Союзай Геройн үндэр дээдэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэнтэйнь дашарамдуулан, нүхэр Леонид Ильич Брежневые таанадай үмэнэhөө, ССР Союзай Верховно Соведэй үмэнэhөө үнэн зүрхэнhөө халуунаар амаршалхые, нүхэд депутадууд зүбшөөгыт. **(Удаан замхашагүй альга ташалга боложо үргэлжэлөө. Бултадаа хүл дээрээ бодобо).**

Совет арадай аша туhада, коммунизмын илан мандалгын аша туhада элүүр энхэ ябахыетнай, үни удаан үрэ түгэсөөр ажаллахыетнай Леонид Ильич, Тандаа үнэн зүрхэнhөө хүсэнэбди. **(Альга ташалга).**

Удаа тээнь СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ, депутат **Н. К. Байбаков** СССР-эй арадай ажахые 1967 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай элидхэлээр хэлсэжэ гарба.

[illegible]

тус hалбаринуудай хүгжэлтэдэ, техническэ дэбжэлтэ хангаха, эд товарай эрьесые үргэдхэхэ, ажалшадай баян, болбосон байдал улам hайжаруулха зорилготой шухала дурадхалнуудые оруулаа.

Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ ба hалбаринуудта хабаатай комиссинууд пумаажан, hoohон бүдүүдые, арhан гутал, ургамалай тоhо, арадай хэрэглэмжын бусад эд товарнуудые 1967 ондо үйлэдбэрилэн гаргалга, худалдалгаяа розничо сэнгээр 28,4 миллион түхэригөөр нэмээхэ дурадхалнуудые оруулба.

Правительство эдэ дурадхалнуудые хаража үзөөд, зүбшөөн абаhан байна.

Ажахыгаа шэнэ гуримаар эрхилдэг болоhонтой, түсэблэлгые саашадань hайжаруулгатай холбоотой асуудалнуудта олохон депутадууд ехэ анхарал хандуулhан байна гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ. Ажахын реформо амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэ асуудалнуудай шухала удха шанартай байhые хараада абажа, депутадуудай бүхы ажаглалтануудые, тодорхой дурадхалнуудые тусхайлан хаража үзэхэ, тэдээн тушаа шиидхэбэринүүдые гаргахыень, мүн правительствын шиидхэхэ ёhотой асуудалнуудаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табигдаха дурадхалнуудые бэлдэхэ ба хүргэхыень СССР-эй Министрнүүдэй Совет зохихо эмхинүүдтэ даалгаба. Албан зургаануудай хоорондын асуудалнуудые шиидхэхэ СССР-эй Госпланай дэргэдэхи комисси методическа шэнэ заабаринуудые баталаа. Шэнэ гуримаар хүдэлмэрилдэг болоhон предприятинуудай дүй дүршэл тэдэ заабаринууд дотор хараада абтаа гэжэ нүхэр Байбаков мэдээсэбэ. Ажахыгаа шэнэ ёhoop эрхилхэ гурим-

босон болголгодо—60 миллион түхэриг, больница, hургуули, хүүгэдэй сад ба социально-соёлой эмхинүүдтэ [illegible] худалдан абахын тула—30 миллион түхэриг, больница, hургуули, хүүгэдэй сад ба социально-соёлой бусад зургаануудай [illegible] тула 30 миллион түхэриг зорюулха дурадхал оруулаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Совет Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ ба hалбаринуудта хабаатай комиссинуудай дурадхалнуудые хаража үзөөд, зүбшөөн абамаар гэжэ тоолобо.

Предприятинууд, министерствэнүүд, түсэблэлгын ба финансын-банкын органуудтахи экономическа хүдэлмэри эрхим hайнаар ябуулагдабал, ороной 1967 оной арадай ажахын түсэбэй ба бюджедэй амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ гол нүхэсэлнүүдэй нэгэн болохо гэжэ министр онсолон тэмдэглэбэ.

1967 оной гүрэнэй бюджет тушаа депутадуудай оруулhан бүхы дурадхалнууд, хэhэн ажаглалтанууд Финансын министерствын зүгhөө анхаралтайгаар харагдаха, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ элидхэгдэхэ байха. Абтаhан шиидхэбэринүүд тухай СССР-эй Финансын министерство депутадуудта хаhа саг соонь дуулгаха гэжэ В. Ф. Гарбузов мэдүүлбэ.

Хоёр палатын депутадууд тус тустаа дуугаа үгэжэ, СССР-эй арадай ажахые 1967 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай Хуули нэгэн дуугаар баталан абаа. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй табиhан, Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ, hалбаринуудта хабаатай комиссинуудай заhабаринуудые хараада абаhан, СССР-эй арадай ажахые 1967 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тус Хууляар hайшаагдаа. Түсэбэй гол тоо, баримтанууд баталагдаба.

Хэрэглэмжэ ба нөөсэлгэдэ ашаглагдаха национальна доход 1966 онойхиhoo 6,6 процентээр нэмэхэ, промышленностиин бүхы продук-

Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй [illegible] СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаба.

СССР-эй 1965 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоо олзо доходой талаарнь 102.324.528 мянган түхэриг, гаргашын талаарнь 101.621.160 мянган түхэригөөр Верховно Совет баталаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь, депутат **М. П. Георгадзе** элидхэл хэбэ.

СССР-эй Верховно Совет СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталаа, зохихо хуулинууд ба тогтоолнуудые гаргаа.

Тиигэhэнэй удаа СССР-эй Верховно Совет Конституциин комиссиин состав hэльбэхэ тухай дурадхал хаража үзэбэ.

Гаража ошоhон гү, али мүнөө СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд бэшэ аад, энэ комиссиин гэшүүд байhан хүнүүдэй орондо иимэ депутадууд: Ю. В. Андропов, Н. Х. Арутюнян, Н. К. Байбаков, В. И. Большухин, А. Э. Восс, А. А. Гречко, Н. Г. Егорычев, М. В. Зимянин, К. Ф. Ильяшенко, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, А. Клычев, П. В. Кованов, В. И. Конотоп, А. Е. Кочинян, А. М. Крюков, Ф. Д. Кулаков, В. Е. Маркина, В. В. Мацкевич, П. М. Машеров, С. Б. Ниязбеков, И. Г. Петровский, Т. С. Пряхин, З. П. Пухова, Н. Н. Русаков, Г. Ф. Сизов, М. С. Соломенцев, Л. Н. Толкунов, Д. Ф. Устинов, М. Холов, П. Е. Шелест, Н. А. Щелоков, М. А. Яснов гэгшэд Конституциин комиссиин гэшүүд боложо hунгагдаа.

СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ. (ТАСС).

Л. И. БРЕЖНЕВТЭ ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэ Ленинэй орден болон Советскэ Союзай Геройн «Алтан одон» гэжэ медалиие СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Кремль соо декабриин 19-дэ барюулаа.

Коммунис байгуулалтын, ороной өөрыгөө хамгаалха шадабариие бэхижүүлгын талаар Коммунис партиин, Совет гүрэнэй үмэнэ элитэ ехэ габьяатай байhанайнгаа түлөө, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтнууд дээрэ немец-фашис булимтарагшадта эсэргүүгээр хэгдэhэн тэмсэлдэ габьяатай байhанайнгаа түлөө, жара наhа гүйсэhэнтэеэ дашарамдуулагдан, энэ дээдэ хайрада нүхэр Л. И. Брежнев хүртэhэн байгаа.

Коммунис партиин болон Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд, хэдэ хэдэн союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудай, КПСС-эй областной комитедүүдэй секретарьнууд, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседаниин зал соо байлсаа.

Н. В. Подгорный нүхэр Л. И. Брежневые халуунаар амаршалаа.

Ленинэй орден, Советскэ Союзай Геройн Алтан одо Танда барюулжа, КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй даалгабариие би ехэ баяртайгаар дүүргэжэ байнаб гээд Н. В. Подгорный мэдүүлээ.

Эхэ ороной дээдэ хайра хадаа Коммунис партиин болон Совет гүрэнэй үмэнэ Танай ехэ габьяатай байhые мэдэрhэн ябадал болоно.

Та жаран жэл соо ажаhуугаат. Энэнэй бага ехэнь эдэ жэлнүүдые ямараар ажаhуулгаhаа дулдыдана гэжэ хэлэжэ болохо байна. Наhанайнгаа хахадhаа ехыень —35 үлүүтэй жэлые—манай алдарта Коммунис партиин зэргэдэ ябажа үнгэргөөт, хододоо, хаа хаанагүй партиин дайшалхы жагсаалда ябадаг байгаат, мүнөөшье ябажа байнат.

Хүдэлмэришэн-слесарьhээ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретариин үндэр дээдэ тушаалда хүрэтэр Та гайхамшагта замаар ябажа гараат. Та хаанашье, таниие партиин табиhан ямаршье hалбарида—партийна болон советскэ органуудта, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтнууд дээрэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүнэй болон секретариин, мүнөө КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин тушаалда байхадаа—Та хаа хаанагүй парти болон арадта хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байлгаараа Та шалгардаг байгаат. Та Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүнэй агууехэ нэрые хододоо нангинаар сахижа ябадаг, партиин үндэр этигэл найдабариие нэрэтэй солотойгоор харюулдаг байгаат.

Мүнөө, КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумhээ хойшо парти болон гүрэнэй ажабайдалда ленинскэ гол ёhо болон гуримуудые hэргээхэ талаар, экономикые наукада үндэhэлэн хүгжөөхэ замда оруулха талаар, ороной өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлхэ талаар, манай арадай аша туhада зорюулан, томо социальна хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ талаар парти болон гүрэнэй хэдэг ажал ябуулгада Та тусгаар ехэ туhа нэмэри оруулнат гээд Н. В. Подгорный хэлээ.

Империалис хархис этэгээдүүдтэ эсэргүүсэн, социалис хани нэгэдэлэй оронуудай хүсэ шадалые хүгжөөхын түлөө, марксизм-ленинизмдэ үндэhэлэн дэлхэйн коммунис хүдэлөөе нягтаар жагсаахын түлөө, эб найрамдалай болон социализмын хэрэгэй илан мандахын түлөө манай парти болон гүрэнэй шууд сэхээр хэдэг тэмсэлдэ Танай ехэ үүргэ эдэбхитэйгээр дүүргэдэг байhантнай hайн мэдээжэ.

Хүндэтэ Леонид Ильич! Танай габьяа Эхэ ороной дээдэ хайрануудаар нэгэтэ бэшэ тэмдэглэгдэhэн байна. Зүгөөр өөрынгөө парти болон арадта алба хэдэг коммунистын ажалда заха хизаар гэжэ байхагүйл. Тиимэhээ жаран наhа гүйсэhэн үдэртөө Советскэ Союзай дээдэ хайрада хүртэhэндэтнай бидэнэр, танай хацинар болон нүхэд, бултадаа ехээр баясанабди.

Шагнагдаhантайтнай дашарамдуулан. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүдэй зүгhөө, эндэ байлсаhан бүхы нүхэдэй зүгhөө. Таниие халуунаар амаршалхыемнн, бидэнэрэй бултадаа, бүхы парти болон арадтаяа хамта манай орон дотор коммунис общество байгуулха олон янзын, орёо нарин хүдэлмэри саашадаа амжалтатайгаар хэхымнай тулада, элүүр мэндэ ябахыетнай, олон удаан жэлдэ hуухыетнай, золтой хубитай ябахыетнай Танда хүсэхыемни зүбшөөгыт! гээд Н. В. Подгорный үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

Л. И. Брежнев харюугай үгэ хэлээ. Минии 60 наhа гүйсэhэнтэй дашарамдуулан, ехээр хүндэлhэнэйнь түлөө, партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон Министрнүүдэй Соведэй бэшэг соо ехэ этигэл найдабариин үзүүлэгдэhэнэй түлөө, Советскэ Союзай Геройн үндэр дээдэ нэрэ зэргын олгогдоhоной түлөө мүнөө гүнзэгы ехэ, үнэн зүрхэнэй баяр баясхалангай мэдэрэлтэйгээр манай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Советскэ правительствада би ханданаб гээд тэрэ хэлээ.

Таанадта бултандатнай, манай парти болон манай арадта баясхалан хүргэжэ байhанаа элирхэйлхээр таарамжатай үгэнүүдые энэ сэдьхэл хүдэлгэмэ үедэ олохонь бэрхэтэй байна. Тиигэбэшье иигэжэ тусгаар онсолон тэмдэглэхые би хүсэнэб.

Нэгэдэхеэр, партиин ЦК-гай болон правительствын халуун, үнэн зүрхэнэй бэшэг соо, нүхэр Подгорнын мүнөө хэлэhэн үгэ соо нам тушаа хэлэгдэhэн бүхы үгэнүүдые намайе хүмүүжүүлhэн агуу ехэ ленинскэ партида би зорюулнаб, гуша гаран жэл соо энэ партиин хүбүүниинь боложо би ябана гээшэб.

Хоёрдохёор, минии 60 наhа гүйсэhэн үдэртэй дашарамдуулан, минии хүдэлмэриин иимэ үндэрөөр сэгнэгдэhые, намда угаа ехэ халуунаар хандалгые минии хээд байhан хүдэлмэриин сэгнэлтэ байхаhаа гадна, угаа ехэ аванс, ерээдүйн сагта ехэ этигэл найдабари үзүүлэгдэhэнэй тэмдэг, минии саашадаа харюулха ёhотой этигэл найдабари болоно гэжэ би тоолоноб. Энээниие мэдэрхэ зуураа, манай партиин болон совет арадай аша туhын тулада бүхы үлэhэн наhан соогоо би эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллаха байhанда хүндэтэ нүхэд, этигэхыетнай Таанадые гүйнаб.

Гурбадахяар, иигэжэ хэлэхые би хүсэнэб. Партиин болон арадай ажабайдалда минии хэжэ шадаhан туhатай юумэнүүдые манай ниитын хэрэгэй түлөө нам шэнгеэр бүхы хүсэ шадалаа зорюулдаг, хүдэлмэриин болон тэмсэлэй талаар минии нүхэдэй, партиин талаар аха дүүнэрэй зүгhөө саг үргэлжын туhаламжа болон дэмжэлгын үзүүлэгдээгүй hаань, би хэжэ шадахагүй байгааб гэжэ hайнаар ойлгоноб.

Энэ хадаа мүнөө үедэ партиин намда даалгаhан энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ илангаяа хамаадана гээшэ гээд Л. И. Брежнев үргэлжэлүүлэн хэлээ. Политбюродо, секретариадта, бүхы Центральна Комитедтэ бидэнэрэй эбтэй эетэйгээр, бэе бэеынгээ туhаламжада түшэглэн бидэнэрэй эмхитэйгээр хүдэлдэг байhые мэдэрэлгэ шиидхэгдэхэ ёhотой угаа ехэ, орёо нарин зорилгонууд табигдажа байhан үедэ намайе зоригжуулна.

Манай партийна эдэбхитэдэй хамтын хүсэлэл оролдолгоор, хамтынгаа ажалаар бидэнэр партиин маанадта даалгаhан хэрэгые нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэбди, Октябриин табин жэлэй агууехэ ойе эрхимээр угтахабди, удаадахи съезд дээрэ партиин болон совет арадай үмэнэ сэбэр hэшхэлээрээ тоосохоор юумэтэй байхын тулада партиин XXIII съездын шиидхэбэриие бодото хэрэг дээрэ бэелүүлжэ шадахабди гэжэ би этигэнэб. Юуб гэхэдэ, партиин хэрэгhээ, арадай аша туhаhaa, коммунизмын агууехэ хэрэгhээ үлүү шухала, үлүү нангин юумэн маанадта бултандамнай байхагүй. Эдэнэй түлөө бидэнэр бүхы хүсэ шадалаа, бүхы эрдэм мэргэжэлээ, бүхы эршэ зоригоо эсэстэнь хүрэтэр бидэнэр бүрин хүсэдөөр зорюулнабди, саашадаашье зорюулхабди.

Н. В. Подгорнын, Л. И. Брежневэй үгэ хэлэжэ байхада, нэгэтэ бэшэ альга ташалган болоо.

Нүхэд Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. А. Кунаев, П. М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, Ю. В. Андропов, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшонор Н. К. Байбаков, В. Э. Дымшиц, М. Т. Ефремов, В. А. Кириллин, М. А. Лесечко, В. Н. Новиков, И. Т. Новиков, Л. В. Смирнов, Н. А. Тихонов болон бусад түрэhэн үдэртэйнь, Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоhонтойнь дашарамдуулан нүхэр Л. И. Брежневые халуунаар амаршалаа, элүүр мэндэ ябахыень, ажалдаа ехэ амжалта туйлахыень, золтой хубитай ажаhуухыень тэрээндэ хүсөө.

Амаршалгын түлөө Л. И. Брежнев үнэн зүрхэнhөө баясхалан хүргөө. (ТАСС).

МНР-тэй ХАНИ БАРИСАА БЭХИЖҮҮЛГЭДЭ ГАБЬЯАТАЙ БАЙhАНАЙНЬ ТҮЛӨӨ

УЛААН-БААТАР, декабриин 19- (ТАСС). Монгол болон совет арадуудай хоорондохи аха дүүгэй хани барисаа бэхижүүлгэдэ, эб найрамдалай болон социализмын хэрэг бэхижүүлгэдэ габьяатай байhанайнь түлөө, 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневые МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиум Сүхэ-Баатарай орденоор шагнаа гээд МОНЦАМЭ агентство мэдээсэнэ.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ҮСЭГЭЛДЭРЭЙ hОНИН

ЗАЛУУ hААЛИШАДАЙ БАЯР

Борьёогой совхозой Бооциин отделенидэ Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойн нэрэмжэтэ hаалиин гүүртэ бии юм. Эндэ 10 залуу hаалишад хүдэлнэ. Совхоз соогоо суутай бэрхэ hаалишадай дунда залуухан комсомол басаган Любовь Шадрина түрүүлнэ. Люба басаган жэлэйнгээ түсэб бүри ноябрь hарада үлүүлэн дүүргэhэн. Декабриин 20-до тус гүүртын hаалишад бүгэдэ жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь арба нэгэн хоногоор түрүүлэн бэелүүлбэ. Иигэжэ Агууехэ Октябриин 50 жэлэй угтамжын социалис мүрысөөндэ оролсоходоо абаhан уялгаяа дүүргэбэ. Жэлэй эсэс хүрэтэр түсэбhөө гадуур үшөө 680 центнер hү гүрэндэ тушааха гэжэ үгэеэ үгэнхэй. Комсомол залуушуулай үгэ хэрэг хоёрынь алгасадаг ёhогүй бшуу.

hаяхан комсомол-залуушуулай гүүртэдэ hайнаар ажаллаhанайнь түлөө ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамота, Улаан вымпел барюулагдаба.

Тус коллективые партиин гэшүүн Зинаида Раненская хүтэлбэрилнэ.

Д. БАДМАЖАПОВ.

ШЭНЭ ЗЭМСЭГ

Яруунын нуурай загаhашад hая болотор мүльhэ сүмэлдэг оньhожоруулагдаhан түхеэрэлгэгүй байhан. Тэдэнэр юрын салир, хайлаагаар ажалладаг байгаа.

Мүнөө загаhашадай гарта шэнэ үе сагай оньhото механизм «ЛБ» — мүльhэ үрэмдэн нүхэлхэ түхеэрэлгэ барюулагдаба. Энэ шэнэ зэмсэг загаhашадай ажалые нилээд хүнгэдхэхэ. Урдань бригада бүхэндэ 13—14 хүн ажалладаг байбал, мүнөө шэнэ түхеэрэлгэ ашаглаhанай эсэстэ тэрэ хүдэлмэриинь 9—10 хүн бүтээдэг болобо.

Ехэ-Яруунын нуурhаа загаhа баридаг Николай Орловой, Алексей Залуцкиин бригаданууд мүльhэнэй үрэм үсэгэлдэр түрүүшынхеэ ашаглажа эхилбэ. Эдэ хоёр бригада жэлэйнгээ даалгабариие үни дүүргэээд, мүнөө түсэбhөө гадуур 250—260 центнер загаhа тушаабад.

Н. СТЕБЕНЬКОВ.

БАЯН ДАЙДЫН ХЭШЭГ

Кабанскын аймагай ангуушад элбэг баян олзотой. Тэдэнэр энэ оной дүрбэдэхи квартал дотор 154 мянга 900 түхэригэй ангай арhа гүрэндэ тушааха түсэбтэй байhан. Декабриин 20-ной мэдээгээр 160 мянган түхэригтэ ангай арhан худалдагдаба.

Кабанскын «Коопзверопромхозой» суута ангуушад: Петр Бабкин—26 булга, 2000 гаран ондатра, Иннокентий Маслов—27 булга, Петр Сотнич—20 булга, 1500 ондатра, А. Залуцкий 16 булга, 2500 ондатра болон бусад ангуудые барижа, тус бүри түсэбөөр хараалhанhаа гурба дахин ехэ олзо хэбэд.

Ан олзоборилго үргэлжэлhөөр. Мүнөө 120 ангуушад ой тайгада байhаар. Баян дайдын хэшэг арьбан ха юм. Аймагай ангуушад хоорондоо мүрысэн, жэлэй дүүрэтэр бүри ехэ амжалта туйлан, Совет засагай 50 жэлэй ойе эрхим бэлэгтэй угтаха гэhэн социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын хойноhoo оролдоно.

Д. НАМСАРАЕВ.

А. Н. КОСЫГИН ТУРЦИ ОРОХОЁО МОРДОБО

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Турциин Республикын правительствын уряалаар албанай хэрэгээр аяншалхын тулада Анкара орохоёо декабриин 20-до Москваhаа мордобо.

Украинын ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. В. Щербицкий, Казахай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. Бейсебаев, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, Гадаадын оронуудтай экономическа холбоо байгуулха СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо И. В. Архипов А. Н. Косыгинтай хамта Турци орохоёо гараа.

(ТАСС).

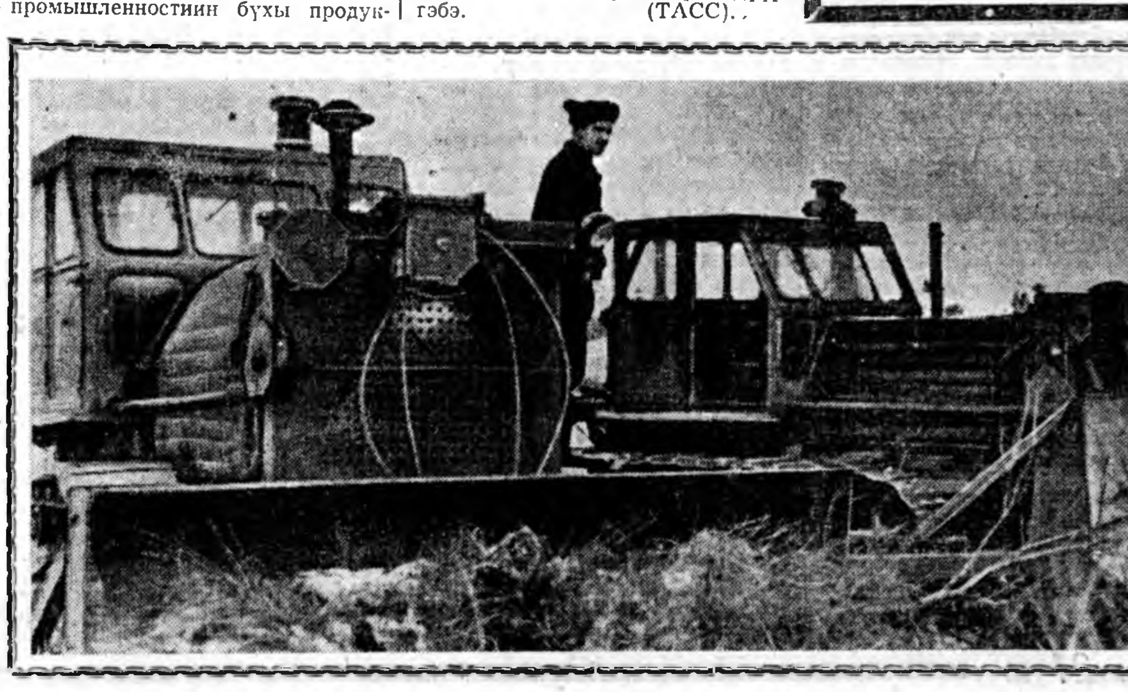

Бэшүүрэй аймаг дотор ерэхэ жэлдэ 6700 гектар хахалагдаhан газар, 9 мянган гектар сабшалан уhалагдаха юм. Аймагай колхоз, совхозуудта бүхыдөө 200 километр утатай ханаабанууд сэбэрлэгдээ, мүн газар уhалалгын 33 түхеэрэлгэнүүд заhабарилагдаа. Бүхы ажахынуудта мүнөөдөө тошон халяагдана.

Аймаг дотор hөөг бургааhатай газар сэбэрлэгдэжэ, сабшалангууд үргэдхэгдэнэ. Управлениин механизаторнууд эндэ яhалахан ехэ амжалта туйланхай. Гансал «Дзержинский» совхоздо hөөг бургааhанhаа 300 гектар газар сэбэрлэгдэжэ, түсэб 100 гектараар үлүү дүүргэгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүсэтэ техникын хүсөөр сэбэрлэгдэжэ байhан газар. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ПАРТИЙНА hУРАЛСАЛ

ПРОПАГАНДИСТЫН ШАДАБАРИ

Богони даа үбэлэй үдэр. Эрьежэ үрдингүй байтаршни боро хараан болошоно. hалхин эхилжэ, хуурай саhан хүнэй нюдэ шабхадана. Иимэ үдэшэ газаа гарангүй дулаанда hууhанhаа hайн . юумэ угы ха. Энэшье понедельнигэй үдэшэ саhата шуурган шуухиран эшхэрнэ. Теэд хүнүүд хойно хойноhоо хэлхеэ холбооной конторын гэр тээшэ ярана. Ойлгоогүй хүн тэндэ юун болоо юм гэжэ гайхахал даа. Нарhатын понедельнигэй үдэшэ партийна hуралсалай хэшээлнүүд үнгэргэгдэдэг. Энээ руу субагшаднай тэндэ hуралсадаг хүнүүд юм.

Долоон сар багта партийна эхин hуралсалай кружогые хүтэлбэрилэгшэ, аймагай хэлхеэ холбооной конторын начальник Иннокентий Николаевич Белобородовой өөрынгөө кабинедтэ орожо ерэхэдэ бултадаа сугларанхай байба. Бултадаа—найман хүн. Теэд тэдэнэр тоогоороо бэшэ эмхсэрээ, hуралсалайнгаа оролдосоор шалгардаг. Тэдэнэй нэгэн — Павел Григорьевич Туязов—аэропортын начальник, үндэр наhатай болоhоншье хадаа эдэбхитэйгээр hуралсадаг юм.

...Белобородов урдаа конспектнүүдээ, номуудаа дэлгэнэ.

— Үнгэрэгшэ хэшээлдээ ямар темэ үзөө hэнбибди?—гэжэ Иннокентий Николаевич сугларагшадые шарайшалба. Хэдэн хүн нэгэ дуугаар харюусана:

— Ажахые ленинскэ ёhо гуримаар хүтэлбэрилгэ...

— Хэн хөөрэжэ үгэхэб? Шагнагша Геннадий Георгиевич Гантимуров hуурииhаа бодобо:

— Би туршаhуу даа. Гантимуров ажалай тоосоон тухай тобшоор хөөрэнэ. Тэрэнэй hүүлээр Павел Георгиевич Туязов үгэ абана. Иигэжэ үзэhэн темээр hонирхолтой хөөрөөн дэлгэрнэ.

Занятиин түрүүшын час мэдэггүйгөөр үнгэршэбэ. Хоёрдохи часаа пропагандист шэнэ темэдэ зорюулна. Иннокентий Николаевич нютагай жэшээнүүдые шадамараар хэрэглэн, шагнагшадайнгаа анхаралые хадуун абана. Пропагандист шэнэ темэ үзэлгэдэ сугларагшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулна. Гэбэл тэдэнэр асуудалнуудые үгэнэ, саг зуура ажаглалтануудые хэнэ.

— Үшөө асуудалнууд бии гү?

— Бии,—гэжэ хэдэн хүн харюусаба.

Пропагандист бүхы асуудалнуудта дүүрэн харюу үгэхэеэ оролдоно. Хүсэд харюусажа шадахагүй асуудалнуудта гэртээ үзөөд хожом харюусахаб гэжэ хэлэнэ.

Хэшээлэй дүүрэбэшье хүнүүд тарахаяа яаранагүй...

Белобородовой хүтэлбэрилдэг эхин политhургуулиин кружок Нарhатада түрүү кружогуудай нэгэн юм. Эндэ нэгэшье хэшээл таhалдадаггүй, шагнагшад ехэ урматайгаар ерэдэг. Юуб гэхэдэ, Иннокентий Николаевич Белобородов хэшээлнүүдээ hонирхолтойгоор үнгэргэнэ бшуу. Хэшээлнүүдые hонирхолтойгоор үнгэргэлгэ гансашье пропагандистын хөөрэдэг шадабариhаа дулдыданагүй. Ээлжээтэ хэшээлдээ бэлдэхэдээ тэрэ хэды олон ном уншанаб, нютагай материалнуудтай танилсанаб! Өөртөө бэлдэhэн конспектнүүдыень хараа хадаа hонирхолтой тэмдэглэлнүүдые, hанамжануудые, тоо баримтануудые хаража гайхахат.

Хүнүүд хойто понедельнигтэ хэды хүйтэнэй болоошье хада баhал хэшээлдээ яарахал байха. Зүрхэндөө согтой хүн хаям даа пропагандист Белобородов.

И. ЕРЕМЕЕВ,
КПСС-эй Яруунын райкомой пропагандист.

Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхоой Еланскиин гүүртын түрүү hаалишан **АННА БУТАКОВА.**
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Бутакова.
Ф. СОРОКИНОЙ фото.

hАЙН ХҮНЭЙ hАНААН САГААН

Фаина Алексеевна Алексеевае таниха мэдэхэгүй хүн Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түб—Ташар тосхондо байхагүй. Энэ эхэнэр тэндэхи хэлхеэ холбооной таhагые даагшаар ажаллажа эхилhээр арбан жэл болоо. Тэрэ сүлөөгүй байдаг, ажалынь ехэ. Эндэ аймаг соогоо томо, хүн зоноор олон колхозhоо гадна. заhабарини мастерской, дунда hургуули, сомоной Совет, худалдаа наймаанай эмхинүүд гэхэ мэтын албан зургаануудшье олон. Үдэр бүхэндэ хэды шэнээн ехэ почто, телеграмма, бэшэгүүд ерэнэ гээшэб? Эдэ бүгэдые бэлдэжэ, айл зондо тараагдаха бэшэ, хэблэлнүүдые почтальоноор дамжуулан хүргүүлхэ, нютагай хүнүүдтэ ерэhэн, мүн тэдэнэй ябуулха бүхы почтые хүлеэн абаха, ябуулха хүдэлмэрие баран Фаина Алексеевна өөрөө гүйсэдхэдэг. Заримдаа нүхэр Алексеева үдэшын сагта, амаралтын үдэртэшье ажал дээрээ байдаг. Иигэжэ энэмнай почтын таhагые даагшын тушаалтайб гээд, ажалайнгаа сагай эхилхэ, дүүрэхые хараад hуудаггүй, харин нютагайнгаа зониие hайнаар хангаха гэжэ оролдожо байдаг.

— Малшад тосхонhоо зайдуу холууршье ажаhууна, ажаллана. Тиимэ хүнүүдэй hүниин сагта гү, али амаралтын үдэртэ ерэхэдэнь хүсэлтыень хангахагүй, «ажал дүүрээ», «амаралтын үдэр» гээд hуултай аал? Үгы даа. Минии сэдьхэл тингэжэ шадахагүй,—гэжэ Фаина Алексеевна хөөрэдэг.

Эндэхи конторын почтальон Ия Михайловна, наhатайшаг эхэнэр, зургаан үхибүүдэй эхэ. Баhал урагшаа hанаатай хүн. Энэ хүдэлмэри 6—7 жэлэй туршада магтаалтай hайнаар ябуулна.

— Мүнөөнэй колхозникгуудай хүүгэд Улаан-Үдэhөө эхилээд Москва хүрэтэрхи хото городуудаар дүүрэн, hургуули hудар хэжэ, ажаллажа байдаг болонхой. Тэдэнэй гэртээ, эхэ эсэгэдээ эльгээhэн бэшэг, телеграммануудые түргэн хүргэхэ хэрэгтэй. Хүлеэжэ байна ха юм. Газетэ, журналнуудшье ээдтээ саг соогоо ошохо ёhотой. Эдэ бүгэдые ямаршье үедэ абаашажа үгөөгүйдөө hанаам амардаггүй,— гэжэ Ия Михайловна зугаална.

Эдэ хоёр эхэнэр зоной эрилтые hайнаар гүйсэдхэжэ, ажалшадай хүндэлэл, магтаалда хүргэхэ ёhоороол хүртэнэ. Урагшатай, ульгам хүнүүд иимэ байдаг. «hайн хүнэй hанаан сагаан» гэжэ арадай оньhон үгэ эдэ хоёр эхэнэрэй эрмэлзэлгээр баталагдана.

К. РАДНАЕВА.

hҮ hААЛИ БА ЭКОНОМИКО

Зэдын аймагай зарим ажахынуудта hүнэй өөрынь үнэ сэн ехэ гарзатай. Нёдондо hү үйлэдбэрилгэhээ 3507 түхэриг гарза хэгдээ. Энэ жэлдэ аймагта 2328 үнеэд, гунжад hубайраа. Тэрээнhээ болоно, эндэхид 500 мянга шахуу түхэригэй продукци дутуу абаа.

hҮҮЛЭЙ хэдэн жэлэй туршада Зэдын аймагай колхоз, совхозуудта hү үйлэдбэрилгэ зарим тэды дээшэлээ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ 1958 ондо эндэхи ажахынууд хамта 7108 тонно hү үйлэдбэрилhэн байбал, нёдондо жэлдэ 11668 тонно гэхэ гү, али долоон жэл соо hү hаалиня 64,1 процентээр дээшэлүүлжэ шадаа.

Илангаяа Борьёогой, «Октябрьский», Ториин совхозууд hү hаалиня ехээр дээшэлүүлhэн байна.

Тэрэшэлэн аймагай ажахынууд hү ехээр үйлэдбэрилдэг болоhоной ашаар энэ продукци гүрэндөөшье элбэгээр худалдадаг болоо. Жэшээлхэдэ, 1958 ондо бүхыдөө абтаhан hүнэй оройдоол 73,7 процентнь гүрэндэ худалдагдадаг байhан hаа, мүнөө 85,4 процентнь бэлэдхэлэй пунктда оруулагдаа. Ондоогоор хэлэбэл, үнгэрэгшэ долоон жэл соо гүрэндэ hү худалдалга 90,2 процентээр ехэ болоо бшуу.

Эдэ бүгэдэ ехэ hайшаалтай, баярламааршье байна. Тиигэбэшье аймагай колхоз, совхозуудта гансахан энээгээр hанаагаа амаруулжа, ажалайнгаа эршые hуладхаха үндэhэн үгы. Саашадаа үнеэдэй hү шэмые дээшэлүүлхэ, сагаан эдеэ бүри элбэг дэлбэгээр үйлэдбэрилхэ арга боломжын үшөөл нилээд ехэ байhаниинь мэдээжэ.

Гэхэтэй хамта мүнөө үйлэдбэрилэгдэhэн hү, тоhомнай хэды шэнээн гаргашатай, ямар үнэ сэнтэй болоно гээшэб гэжэ хаража, шэнжэлжэ үзэнгүй, миил нюдэ балай хүдэлхэ саг дүүрээ гээшэ. Урдынхидаал эдеэ хоолой зүйлнүүдэйн гээ хэды ехэ гаргашатай болоошье hаань, хамаагүй али бүхы аргаар лэ, шадаал hаа ехээр үйлэдбэрилхын түлөө оролдоод, экономикынь талые харалсадаггүй заншал огтолон орхихо саг ерээ. Мүнөө гансахан продукциин тоогой түлөө бэшэ, харин тэрэнэй шанарай түлөө гэхэ гү, али нэн түрүүн экономическа талыень харалсаха болонобди.

Бүхы юумые наринаар тоолоожо, шэнжэлжэ, али продукцимнай хэды сэнгэй, ямар гаргашатай болоноб, хэhэн ажалые харюулна гү гэжэ боломжотойгоор хараха шухала гэжэ КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүд соо заагдана ха юм.

Мүнөө эдеэ хоолой зүйлнүүдые гүрэндөө ехээр худалдаха талаарнь колхоз, совхозуудые урмашуулхын тула ороoho тариан, мяха, hүнэй худалдан абалгын сэн дээшэлүүлэгдэнхэй гээшэ. Энээнэй ашаар хэрбээ 1958 ондо Зэдын аймагай ажахынууд гүрэндэ hү худалдалгаhаа 714 мянган түхэригэй олзо абhан байбал, нёдондо 1565,5 мянган түхэригэй олзо оруулаа. Ондоогоор хэлэбэл, гансахан hүнэй худалдан абалгын сэнгэй ехэ болоhоной аша—357,3 мянган түхэригэй олзо нэмэжэ абтаа бшуу.

Мүн энээнэй ашаар нёдондо аймагай Ленинэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд, Ториин, «Октябрьский» совхозууд hү үйлэдбэрилгэhөө түрүүшынхиэ гарзатахаа болижо, ашаг олзотой гараа юм.

Тиигэбэшье энээгээр баярлаха үндэhэн үгы. Зай хараял даа. Нёдондо бүхыдөө аймагнай hү үйлэдбэрилгэhөө 3507 түхэригөөр гарзатаа. Тиихэдэ центнер hүнэй өөрынь үнэ сэн удаандаанайхиhаа зарим тэды хямдараашье hаа, үшөөл горитой, аяар 16 түхэриг 51 мүнгэтэ болоо. Энэмнай гүрэнэй сэнгhээ үшөөл ехэ байна.

hү худалдан абалгын гүрэнэй сэнгэй дээшэлhэнэй ашаар колхоз, совхозуудай hаалиин фермэнүүдые ашаг олзотой болгохо талаар ехэхэн нүлөө үзүүлhэниинь арсашагүй. Теэд гансахан гүрэнэй сэнгэй дээшэлhэндэ hанаагаа амараад, hү үйлэдбэрилгын гаргашые хорооxын түлөө тэмсээгүй hаа, энэ hалбариие ашагтай болгохонь бэрхэтэй. Гүрэнэй худалдан абалгын сэн ходо дээшэлжэ байха бэшэ бшуу.

Үнгэрэгшэ 2—3 жэлдэ hаалишад, малшадай ажалай түлөөhэ гуримшуулха, фермэ, гүүртэнүүдтэ үбhэ тэжээл бодомжотой зүбөөр гаргашалха, элдэб үлүү булуу гаргашануудые хорооxо талаар яhала ехэ юумэн хэгдэнэ. Тиигэбэшье hү үйлэдбэрилгэдэ дутагдалнууд олон.

Нэн түрүүн ажахынуудта жэлhээ жэлдэ үнеэдэй hубайрдагhаа боложо, hүн бага абтана, тэрэнэй өөрынь үнэ сэн ехэ болоно гэжэ hанахаар байна. Бүхы эхэ малаа бултыень түрүүлээд, hү шэмыень жэлhээ жэлдэ дээшэлүүлжэ байhан ажахы аймаг соо хомор.

Байгша оной ноябриин 1-нэй мэдээгээр аймаг соо 10320 үнеэд бэеэ хүсэhэн гунжад тоологдоно. Жэлэй эхинhээ хойшо тэдэнэй 6959 толгойнь тугаллаа. Иигээд жэлэй барагдатар үшөө 1000 гаран мал түрэхөөр хүлеэгдэнэ. Тиихэдээ бии байhан бүхы үнеэд, гунжадай 2320 толгойнь hубайрхань шуу. Энэмнай үсөөн мал бэшэ.

Бодоод үзэел даа. Нэгэшье грамм ашаг шэмэ, нэгэшье мүнгэнэй олзо үгөөгүй эдэ 2320 үнеэд, гунжадые харууhалха, эдеэлүүлхын тула жэл соо, эгээл доогуур абахада, 370 мянган түхэригэй мүнгэ зөөри болон бусад хэрэгсэл гаргашалагдаа ха юм. Мүн хэрбээ эдэ үнеэд булта тугаллаад, hаалтаад байгаа hаа, жэл соо хахад миллион түхэригэй продукци лаб үгэхэ байгаа. Аймагай ажахынуудта нёдондо зуун үнеэн бүриhөө 75 тугал абтаа. Харин энэ жэлдэ бүри үсөөн, зуун үнеэн бүриhөө миил 63 тугал түлжүүлхэнь. Хэрбээ зуун үнеэн бүриhөө 90 тугал түлжүүлээ hаа, мүнөө үнеэн бүриhөө миил 1350—1400 килограмм hү hааха гэжэ байхагүй, адагынь 1600—1700 килограмм абаха hэн. Энээнhээ уламжалан, центнер hүнэйнь өөрынь үнэ сэн 16 түхэриг бэшэ, харин hураггүй хямда —13,4 түхэригтэ болохо бэлэй. Тингэбэл Зэдын аймагай ажахынууд мүнөө жэл hү үйлэдбэрилгэhөө миил 50—100 мянган түхэриг бэшэ, харин 330 340 мянган түхэригэй олзо абаха аргатай байха hэн.

Аймагай «Коммунизм» колхоз бүхыдөө 797 үнеэд, гунжадтай юм. Тэдэнhээ 325 үнеэдынь hубайранхай. Үшөө зуун тугал гарзалаа. Тиихэдэ зуун үнеэн бүриhөө миил 46 тугал абаад байна. Энээнhээ болоно, колхоздо үнеэн бүриhөө hаагдаhан hүнэйнь хэмжээн 1960 онойхиhоо дээшээ гараагүй. Ондоогоор хэлэбэл, ажахыда hү hаалинь гансахан үнеэдэй олон болоhоноол зарим тэды дээшэлнэ.

Иигэжэ байхадаа hү үйлэдбэрилгэ яагаад түргэн ашаг олзотой болохоб даа.

Үнеэд яахадаа олон hубайрна гээшэб? Мүнөө аймагай ажахынуудай гүүртэ, фермэ бүхэндэ гэхээр зоотехник, ветеринарна врачнууд хүдэлнэ. Теэд фермэнүүдэй олонхидо зоотехническа тоб гэмэ hайн тодорхой тоо бүридхэл байхагүй. Илангала үнеэдые үрэжүүлгын тоо бүридхэл ёhоор абтадаггүй. Ямар үнеэнэй хэзээ ороондо орохон, хэзээ тугаллахань тодорхойлогдоногүй. Тоо мэдээниинь таамагаар табигдана. Энээнhээ болоно, үнеэд нэгэ хараалагдаhан болзорто тугалланагүй. hубайрна hунаарна. Тэрээнhээ уламжалан гүрэндэ hү худалдалгашье нэгэ жэгдэ hайнаар ябанагүй.

Энэ жэлдэ Зэдын аймагта адууhа малай үбhэ тэжээл яhала гомдолгүй элбэг гээшэ. Малай харууhа, тэжээлые зүбөөр эмхидхэжэ шадаа hаа, hү элбэгээр абаха арга боломжо гүйсэд бии. Гансал мал үсхэбэрилхэ, тэдэнэй харууhа, тэжээлые эрид hайжаруулха талаар ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ, тэдэнэй урда зохихо эрилтэ табиха шухала.

Г. ИЛЬИН,
Зэдын аймагай үйлэдбэриин управлениин түсэблэлгэ-экономикын таhагай начальник.

Загарайн партийна организацинуудаар

ПАРТИТАИ ХУБИ ЗАЯАГАА ХОЛБОБО

XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой мэдээжэ hаалишан, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Тамара Филимоновна Иванова мүнөө Москвада болоно байгаа Верховно Соведэй сессидэ ошохынгоо урда тээ КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаба. Нүхэр Иванова жэлэй эхилhэнhээ хойшо үнеэн бүриhөө 1933 литр hү hаажа, мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ ябалсаhаар. Жэлэйнь түсэб 1750 литр юм.

Мүн тэрээнтэй суггаа ажалладаг ахалагша hаалишан Нина Литяева партиин гэшүүндэ кандидадаар ороо. Ганса гараараа үнеэдые hаадагшье бол, үнеэн бүриhөө 1948 литр hү hаажа, түсэбөө холо үлүүлhэн байна.

Ажалай түрүүшүүлые партида абаха тухай колхозой партийна организациин шиидхэбэри КПСС-эй райкомой бюро дээрэ баталагдаба.

hОНИРХОЛТОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Горхон станциин партийна кабинедтэ политическэ hуралсалай кружок, политhургуулинуудай пропагандистнарай методическа конференци hаяхан үнгэргэгдэбэ. Хамта 20-ёод хүн хабаадалсаа. Тэдэнэр Горхон станциин деподо эмхидхэгдэhэн эхин политhургуулиин хэшээлдэ байлсаба. Энэ hургуулиие 20 гаран жэлэй туршада пропагандистаар хүдэлжэ, ехэхэн дүй дүршэлтэй болоhон Елизавета Михайловна Бута гэгшэ хүтэлбэрилдэг юм.

«Шэнэ түхэлэй марксистска партиин түлөө» гэhэн темээр хэшээлынь болоhон байна. Хэшээлэй hүүлээр пропагандистда олон асуудал табяа. Ямар литература, материалнуудые нэмэжэ хэрэглэхэ, ямар номуудые уншаха ёhотой байhанаа мэдэжэ абаба.

Гадна өөhэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл халан абалсаа. Горхоной леспромхозой пропагандист М. М. Бузинай, эндэхи түмэр замай станциин пропагандист Е. Д. Зуевагай хөөрөөнүүд hонирхолтой байба.

И. ДУНАЕВ.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ

ажалтай танилсаба

ХЭЖЭНГЫН совхозой Ульзытын hаалиин гүүртэ. Байра байдалынь яб байса түхеэрэгдэнхэй. hүнэй гэртэ ороходо эндэхи hаалишадай ажал хэрэгыень харуулhан тоо, баримтанууд аржыса бэшэгдэнхэй. hаалишадай фотозурагууд доро өөhэдынь абhан уялганууд, ажалайнь үдэрэй гурим, hара бүриин дүнгүүд.

Тус гүүртынхидэй омогорходог үшөө нэгэ юумэниинь гэбэл, тэжээлэй цех болоно. Эндэ hолоомон хэршэгдэжэ, талха тариаанай зүйлнүүдтэй холигдожо, эhээгдэн бүйлүүлэгдэнэ. Гадна бурдууг, искусственна аргаар hүн бэлдэгдэнэ.

hаяхан совхозой отделениин үдэй партийна эхин организацинуудай секретарьнар иишэ ерэжэ, энэ гүүртын ажал хүдэлмэригэй танилсаhан байна. Гүүртые даагша нүхэр Ринчинов, отделениин зоотехник нүхэр Батомункуев гэгшэд ерэhэн айлшадта ажал хэрэг тухайгаа тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэд.

hүүлээрнь тэдэнэр отделениин партийна эхин организациин бюрогой заседани дээрэ байлсаа. Энэ заседани дээрэ нүхэр Гомбоевой даадаг бригадын малай үбэлжэлгын үедэ абаhан социалис уялгануудай дүүргэлтэ тухай, отделениин эхэнэрнүүдэй соведэй хүдэлмэри тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Мүн эмхидхэлэй асуудал шиидхэгдэжэ, Хуурайн хонишодой бригадада 2 коммунист, 3 комсомолшуудhаа бүридэhэн партийно- комсомолько бүлэг, Ульзытын hаалиин гүүртэдэ 3 коммунистнуудhаа партийна бүлэг байгуулагдаба.

Ж. БАДМАЕВ,
Р. ЦЫМПИЛОВ.

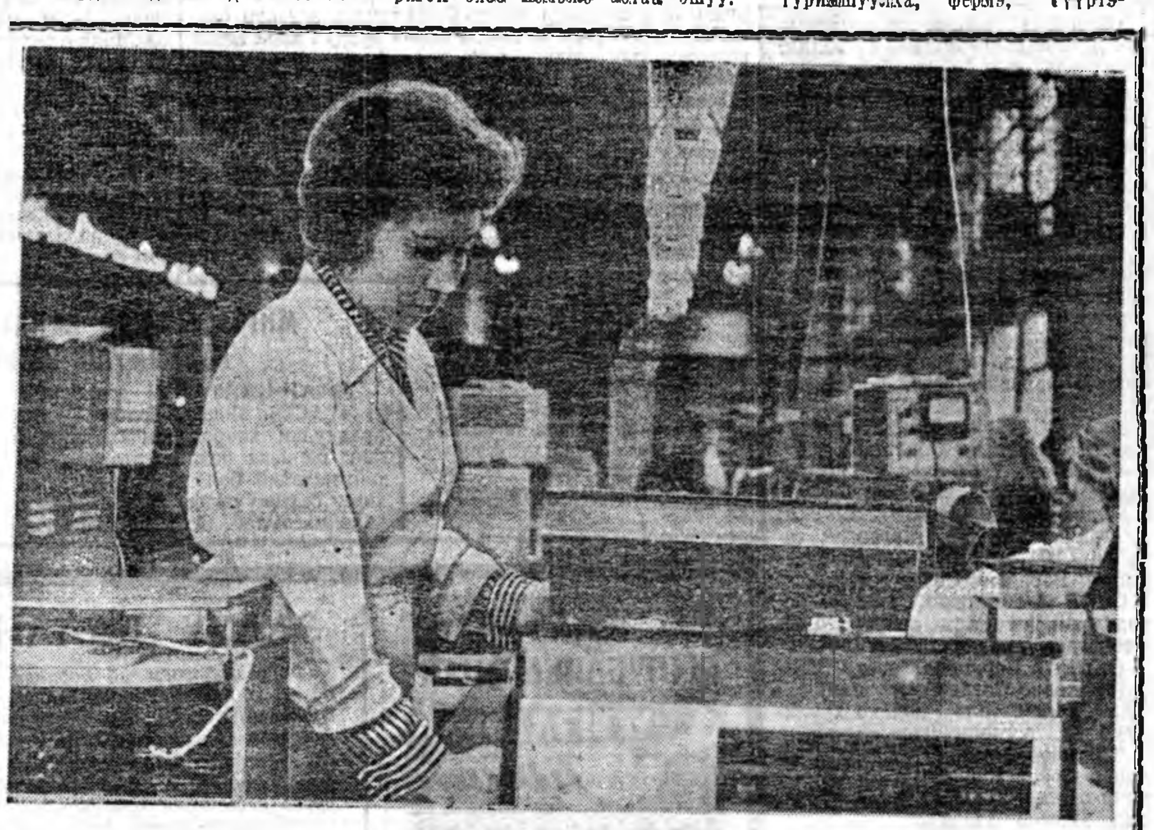

«Гайна» гэжэ шэнэ радиоло Минскын радиозаводто олоор бүтээн гаргагдадаг болоо. Радиоло гоё hайхан түхэлтэйгөөр бүтээгдэнхэй. **ЗУРАГ ДЭЭРЭ:** заводой хабсаралтын цех соо. Хинагша Татьяна Белик конвейерhээ гараhан радиолые наринаар шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

„Буряад үнэндэ“ бэшэhэнэй hүүлээр

„ЭХИЛhЭНЭЭ ДҮҮРГЭХЭ, БАРИhАНАА БАТАЖУУЛХА“

Иимэ гаршаг доро манай газетын 1966 оной ноябриин 22-ой номерто хэблэлэй шэнжэлэл толилогдоо hэн. Тэрээн дотор Хоринн аймагай «Шэнэ Үдэ» газетэ болбол өөрынгөө хуудаhанууд дээрэ партийна ажабайдал хангалтагүйгөөр харуулна, партиин XXIII съездын хараалhан ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын тулада партийна организацинуудай хэжэ байhан ажал ябуулгые тодорхойгоор тунхаглаагүй гэжэ шүүмжэлхы ажаглалтанууд хэгдэhэн байгаа.

Энэ шэнжэлэлтэй танилсаhанай эсэстэ ямар хэмжээнэй абтаhан тухай харюу бэшэг КПСС-эй Хоринн райкомhоо ерэбэ. Тэрэнэй удхые доро баримталан харуулая.

Тэрэ шэнжэлэл соо заагдаhан дутагдалнуудые эсэслэн зайсуулха, газетын редакциин хүдэлмэрине энэ талаар hайжаруулха зорилгоор тэрэ шэнжэлэл литературна хүдэлмэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар зүбшэн хэлсэгдэбэ. Ямар алдуутай, дутуу дундануудтай байhанаа редакциинхид ханамжатай наринаар шэнжэлэн үзэбэ.

Партийна, профсоюзай, комсомолой болон ниитын бусад организацинуудай хүдэлмэрине саашадаа алишье талаhаань үргэнөөр, удха түгэлдэрөөр харуулжа байдаг болохын тулада партийна ажабайдалай таhагта хоёр хүдэлмэрилэгшэдые томилбо. Ойрын сагта хэхэ хүдэлмэриин түсэб табигдаа, партийна темэ дээрэ бэшэдэг штатнабэшэ корреспондентнүүдые, хүдөө бэшэгшэдые редакциин дэргэдэ суглуулжа, хөөрэлдөө үнгэргэхэ гэхэ мэтын хэмжээ ябуулганууд хараалагдаба.

ОЛОН ЗОН СУГЛАРАА

hаяын нэгэ үдэшэ Буряадай Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай актова зал соо хүн зон олоороо сугларжа, политическэ гэгээрэлэй байшангай консультант нүхэр Д. Д. Очировай хэhэн hонирхолтой лекци шагнабад. Нүхэр Д. Д. Очиров илангаяа уласхоорондын байдал тушаа шэнэ баримтануудые, мүн оронойнгоо ажабайдалай хүгжэлтын дабшалта тухай тодо hонороор хөөрэжэ, сугларагшадые баясуулба.

Мүнөө үедэ Хитадта болоно байгаа үймөөтэ ябуулганууд, тэрэ тоодо «соёлой хубисхалай» зорилгонууд институдай багшанар болон студентнэрые hонирхуулжа, тэдэнэр олон тоото асуудалнуудтаа гүйсэд удхатай харюунуудые абаhан байна.

В. ЧИМИТОВ, багшанарай институдай студент.

ЭРДЭМ УХААНАЙ ХҮГЖЭЛТЭ

Украинын ССР-эй Наукануудай академиин президент Борис ПАТОН хөөрэнэ

Хүн түрэлтэн эрдэм, техникын hүр ехэтэ хубисхал бэелүүлжэ байна. Эрдэм ухаанай шэнжэлгэ эрид шууд хүгжэжэ, хүнэй ажал ябуулгын гайхамшагта үрэ дүн харуулна. Эрдэм ба техникэ ажабайдалые үндэhөөрнь хубилгажа, шэнэ нээлтэнүүдые хэхэ, байгаалиин хүсэ хэрэглэхэ талаар хүн түрэлтэндэ туйлай ехэ арга боломжо олгоно. Совет эрдэм ухаан коммунизм байгуулха хэрэгтэ өөрынгөө хубитые жэл бүри улам ехээр оруулна. Юуб гэхэдэ, материально-техническэ хүсэн түгэс баазаhаа өгээн түрүү үзэл суртал болон соёл болбосоролhоо коммунис байгуулалта үндэhэлнэ бшуу.

Хэблэлэй hониной агентствын корреспондент Елена Кнорре УССР-эй Наукануудай академиин президент, Ленинэй шангай лауреат академик Борис Патондо хандажа, манай обществын ажабайдалда эрдэм ухаанай дүүргэдэг үүргэ тухай, Украинын ССР-эй Наукануудай академиин ажал ябуулга тухай хөөрэхыень гуйгаа.

— Манай үе сагые алишье талаhаань хараа hаа, социализмын үе гэжэ гү, али атомай, замбуулиниие эзэмдэлгын үе гэжэшье нэрлээ hаа, энэмнай эрдэм ухаанай үе саг гэжэ зайлашагүй тоологдохо зэргэтэй,—гэжэ академик Патон хэлэбэ.—Социализм бодото дээрээ бэелүүлэгдэхэдээ, ажабайдал хубилган, шэнэдхэхэ зам хүнүүдтэ нээжэ үгөө. «hарада хүрэхэ!»—гэhэн хэдэн мянган жэлэй хүсэлэл эрдэм ухаанай нарин тоо байсаалгаар тодорхойлогдоходол, хүн замбуулин өөдэ дэгдэхэ аргатай болоо.

Тиимэhээ ямаршье юумэ тухай хөөрэлдөө hаа, тэрэмнай hүүлэй hүүлдэ эрдэм ухаан тухай хөөрэлдөөн болохо байна. Ямаршье уг зорилго табяа hаамнай, тэрэ зорилгые эрдэм ухаанай талаар үндэhэлhэнhөө туйлалтань нэн түрүүн дулдыдаха болоно. Эрдэм ухаан гээшэ үйлэдбэриин али бүхы hалбаринуудта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ ехэхэн хүсэн болонхой.

Эрдэм, техникын талаар агари ехэ хубилалтын хэгдэжэ байhан мүнөө сагта Украинын эрдэмтэд, ажабайдалай эршэтэ дабшалтаhаа гээгдэнэгүй гэжэ баясхалантайгаар тэмдэглэхэ байнаб. Коммунис партиин XXIII съездын хараалhан ёhоор, урагшаа шэнэ дабшалта хэхээр бэлэн.

Манай республикын эрдэм ухаан бүхы орон соохидол адляар, ниитын үйлэдбэриин эгээн шухала hалбари болонхой. Эрдэм ухаан заха хизааргүй ехэ хүсөөрөө арадай ажахые, соёл болбосоролые хурдан түргэнөөр урагшань дабшуулна, улад зоной зол жаргалтай байдал хангана.

Украинын ССР-эй Наукануудай академи hүүлэй жэлнүүдтэ ехээр дэбжэжэ, оронойнгоо эрдэм ухаанай ехэ түбүүдэй нэгэн болоо. Эрдэм ухаанай шэнэ эмхи зургаанууд Киев, Харьков, Львов, Днепропетровск, Одессэ болон Севастополь хотонуудта байгуулагдаа. Эрдэм-шэнжэлгын түб hаяхан Донецк хотодо нээгдээ. Эрдэмэй эдэ бүхы түбүүдэй хүдэлмэрилэгшэд байгаали шэнжэлхэ, техническэ, ниитын эрдэмэй гол шэглэлнүүдээр үргэн далайсатай шэнжэлгын хүдэлмэри ябуулна.

hүүлэй 7 жэл соо Украинын эрдэмтэд 2 мянга үлүүтэй шэнжэлгэ хэжэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ, 1330 монографи, 13 мянган статья тунхаглаа.

Эдэ бүгэдын удха тайлбарилхын орондо нэгэ иимэ баримта дурдая. Академидэмнай 2500 тодорхойлго, ухаалан зохёолго хэгдэhэн, тэдэнэй 51-ниинь хари гүрэндэ үгтэhэн, зариманайнь лицензи худалдагдаhан байха юм.

— Украинын академидэ эрдэм-шэнжэлгын ямар шэнэ институдууд hүүлэй үедэ эмхидхэгдээб?

— 7 институт байгуулагдаа. Түсэбтэ долоон жэлэй үедэ — 7 институт. Энэ мэтэшэлэн эрдэм-шэнжэлгын эмхи зургаанууд ургабал, hаяар бүхы шэнэ институдые тооложо захадань гарахын аргагүй болохол. Манай эндэ шэнээр байгуулагдаhан эрдэм-шэнжэлгын эмхи зургаануудhаа түрүүшын ээлжээндэ угаа эршэмтэйгээр ажал хүдэлмэреэ ябуулжа эхилhэн Кибернетикын институдые, Полупроводнигай институдые, хүйтэниие шэнжэлхэ Физико-техническэ институдые нэрлэхэ хэрэгтэй. hүүлэй жэлнүүдтэ Академиин эрдэмтэдэй тоо 3 дахин олон болоо. Эрдэмэй 1500 шэнэ кандидат, 200 гаран докторнууд бии болонхой. Украинын хэдэ хэдэн эрдэмтэдтэ Ленинэй шан олгогдоо. Энэ хадаа партиин, арад зоной анхарал оролдолгодо манай республикын эрдэм ухаанай хүдэлмэрилэгшэдэй ажал хэрэгээрээ харюусаhые үшөө дахин гэршэлэн харуулна.

— Эрдэм ухаанай гол hалбаринуудтахи эгээн ехэ туйлалтанууд тухай манай уншагшадта хөөрэжэ үгыт.

— Иимэ тобшохон хөөрөөн соогоо эрдэмэй олон туйлалтанууд тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэхын аргагүй. Гансахан нёдондо жэл янза бүриин 1100 шэнжэлгэ хэhэн байнабди. Мүнөө үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээд, экономическа ехэ ашаг үрэ үгэжэ байhан хэдэн шэнжэлгэ тухай хөөрэхэдэ болохо.

Кибернетикын институдайхидай ехэ удхатай шэнжэлгэ хэhэнэй ашаар электронно шэнэ машина, түхеэрэлгэнүүд бүтээгдэhэн байна. Электронно машинанууд барилгын элдэб хүдэлмэри тоолон багсаахада хэрэглэгдэнэ, үйлэдбэриин ехэ барилгануудай болзорые 15—20 процентээр хорооно. Кибернетигүүдэй дурадхаhан, ашаа тээлгые түсэблэлгын тооё байсааха опол арга ехэ мүнгэ зөөри алмаха арга олгоо. Энэ арга республикын томо томо городуудай автомобильна ажахынуудта хэрэглэгдээд, 900 автомашина сүлөөлхэ арга хангаа. Тиин жэл соо миллион шахуу түхэриг мүнгэн алмагдана.

Материал шэнжэлдэг физигүүд угаа оньhон нарин хэдэн шэнэ материал бии болгоhон байна. Тэрээнhээ гадна, алтанай, мүнгэнэй ба платинын орондо табимаар шэнэ полупроводнигуудые, хайласагүй хатуу, бүхэ материалнуудые бии болгоо. Электро-гагналга тухайшье олон юумэ хэлэхээр. hүүлэй үедэ электро-гагнууршад 50 гаран шухала арга арадай ажахыда нэбтэрүүлээ. Эдэнь 16 миллион түхэриг алмаhан байна. Манай химигүүд промышленностьда шэнэ бодосуудые, ургамалые хоротонhоо хамгаалха зүйлнүүдые, эмүүдые олоор үгөө. Республикынгаа байгаалиин баялигые шэнжэлхэ хэрэгтэ ехэхэн амжалта туйлагдаа. Шэнжэлгэ хэдэг эдэбхитэд совет хүнүүдые коммунис сурталаар хүмүүжүүлхэдэ аша туhатай философиин, түүхын, хуули ёhоной, экономикын, уран зохёол болон бүтээл шэнжэлгын шухала асуудалнуудаар ехэхэн юумэ хэhэн байна. Украинын совет энциклопеди хэблэгдээ. Энэ хадаа манай республикын эрдэм ухаанай, соёл гэгээрэлэй ехэ туйлалта болоно.

(АПН).

Социалис зөөрие наринаар сахиха

СОЦИАЛИС зөөри ойроо хүртэшэгүй нангин. Совет засагай hаяхан тогтоод байхада, манай агууехэ багша В. И. Ленин хүдэлмэришэд, таряашад болон бүхы ажалшадта хандан, иигэжэ заахан: «Газар, таряан, фабрика, зэр зэмсэг, транспорт—бүгэдэ энээнhээ хойшо таанадай, бүгэдэ арадай зөөри болоhон тула, эдэниие нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтээр хамгаалагты, гамнагты». (Зохёол, боти 26, хуудаhан 266).

Социалис зөөрие нарин нягтаар сахиха хэрэгтэ совет хүнүүдые hурган хүмүүжүүлхэ талаар Коммунис парти, Совет гүрэмнай угаа ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Гүрэн түрымнай урда табигдаhан ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада манай гражданин бүхэн үндэр мэдэрэлтэй, эмхи журамтай, Совет хуулиие наринаар сахидаг байха зэргэтэй гэжэ КПСС-эй XXIII съезд заахан байна.

Республикын партийна, советскэ, ажахын болон олониитын эмхи зургаанууд ажалшадые социалис зөөридэ коммунис ёhoop хандадаг болгон хүмүүжүүлхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулна. Эд материал болон мүнгэ зөөрие гамнаха, химгатай наринаар гаргашалха тухай асуудал ажалшадай хамтын суглаанууд дээрэ, арадай хиналтын комитедэй зүблөө болон нютагай Совегүүдэй сесси дээрэ хододоо зүбшэн хэлсэдэг болонхой.

Социалис зөөрие хамгаалха, арьбалха гээшэ олон түмэн ажалшадай оролдолго, тэдэнэй үдэр бүриин ажал ябуулгын ёho заншал боложо байнхай.

Арадай ажахын алишье hалбаринуудта материал, түүхэй эд, мүнгэ зөөри алмаха, гамнахын түлөө тэмсэл үргэнөөр дэлгэрээ.

Гэбэшье арадай зөөрине эзэгүй, hангай юумэн гэжэ тоолоод, тэрээндэ хамаагүйгөөр хандадаг хүнүүд бидэнэй дунда зарим тэды дайралдадагые тоонгүй байха ёhогүйбди. Ниитын эд зөөри хулгайлха дуратайшуул үсөөншье hаа, үшөөл бии байhан тула тиимэ ябадал гаргуулхагүйн түлөө тэдээнтэй эрид шангаар тэмсэхэ хэрэгтэй.

Хулгай, үрилтэ, дутагдал гарадаг шалтагаануудые шэнжэлжэ үзэхэдэ, эд материал, мүнгэ зөөри баридаг кадрнуудые шэлэн абаха, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриин муу дээрэhээ иимэ ушарнууд болоно бшуу. Мүн тиихэдэ, хиналта, шалгалта ябуулдаггүй, ниитын зөөрине хулгайлагшадта хатуу шанга хэhээлтэ үзүүлдэггүй эмхи зургаануудтал тиимэ юумэн дайралдана.

Улаан-Үдын архиин заводто бүлэг хулгайшад хэдэн жэлэй туршада зоргондоо ороо. Тэдэнэр 8000 түхэригэй зөөри хулгайлаа. Хулгайлhан зарим юумэеэ № 84 магазинай хүдэлмэрилэгшэд Бурдуковская болон бусадаар дамжуулан «борлуулдаг» байhан. Хулгайн энэ хэрэгээр 23 хүн элирүүлэгдэжэ, хатуугаар хэhээгдээ.

Эдээниие саг соонь элирүүлэн, хэhээхэ тушаа заводой директор нүхэр Воробьев, ниитын эмхинүүд эрид хэмжээ абаагүй байhан. Тиигээд хулгайшадай баригдаад байхада, цехүүдэй коллективэй суглаа хэжэ, хэрэгыень сагааруулха hанаатай гүйлта хэжэ, таагүй ябадал гаргаhан байна.

Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин райпрофсожой бухгалтер Шишкина кассир Гомола гэгшэтэйгээ үгэсөөд, гурбан жэлэй туршада гүрэнэй хармаанhаа 4000 гаран түхэриг мүнгэ хулгайлhанайнгаа түлөө 10 жэлээр эрхэеэ хаhагдабад.

«Сибспецэнергомонтаж» нэгэдэлэй участогай ахалагша прораб Хромин гэгшэ хиналтын hулада hамбаашалан, хуурмаг наряд бэшэжэ, 2000 гаран түхэриг үбэршэлөөд, сүүдтэ ороо. Найдабаригүй хүниие материальна харюусалгатай албан тушаалда иигэжэ томилдог байhаниинь гэмшэлтэй.

Хандагатайн леспромхозой складые даагшаар, урид гурба удаа сүүдлэгдэhэн Кушнарев гэгшэ абтаhан байгаа. Теэд энэнь 1400 түхэригэй запасной часть хулгайлаа. Иимэрхүү ябадал Улаан-Үдын горпищеторгын эмхидэ баhал гараhан байха юм.

Урдань мүнгэ зоори үрижэ сүүдлүүлhэн Плеханова гэгшые Хурамхаанай, Дэрээнэй совхозуудай, «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй Баргажандахи отделениин хүтэлбэрилэгшэд гүрэнэй банкын таhагhаа мүнгэ зөөгшөөр томилhон байгаа. Теэд тэрэ эхэнэрэй «hураhан юумэн hураар татагдахагүй» hэн тула, ойрохон зуура 4800 түхэриг мүнгэ хулгайлан үрижэрхёо.

СССР-эй СНК-гай 1936 оной тогтоолой ёhoop предприятинуудай, ажахын, барилгын органуудай эд материалай, мүнгэ зөөриин бүхы байдалые тэдэнэй дээдэ зургаанууд жэлдээ нэгэ удаа заабол шалгажа байха ёhотой юм.

Гэбэшье энэ эрилтые Буркоопсоюзай, «Забайкаллес» комбинатай, «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй, хүдөө ажахын, ажаhуудалай хангамжын министерствэнүүд болон бусад бэелүүлнэгүй. Заримдаа хэhэн шалгалта, хиналтын hула дээрэhээ, бии байhан дутагдалнууд элирүүлэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, Үнэгэтэйн совхозрабкоопой магазиниие даагша Горяшина 15 мянга гаран түхэригэй үрилтэ, дутагдал гаргаа. Тэрэ 1961 онhоо хойшо ээлжээтэ амаралтадашье гараагүй. Энэ үе соо магазинииень шалгаhан хүнүүд үрилтыень нюугаад байhан. Совхозрабкоопой түрүүлэгшэ Потемкин, бухгалтер Мерлукова гэгшэд Горяшинагай магазинда гараhан үрилтые мүн лэ нюуhан. Иимэрхүү ушар Загарайн, Захааминай, Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай эд хэрэглэгшэдэй кооперацинуудта үзэгдэнэ.

Республикын зарим колхоз, совхозуудта эд зөөриин болон адууhа малай бүр[illegible] хэл тон hу[illegible]р табигданхай. Хориин, Зэдын аймагуудай ажахынуудта ниитын малай тэжээлые хубиингаа малда гаргашалжа байhан ябадал элирүүлэгдэhэн.

Чесаанын совхозой хонишодой бригадын бригадир Мандархановай даажа байhан hүрэгтэнь 277 толгой хонин дутаа. Мүрдэлгын баримтануудые харахада, энэ совхоздо малай тоое нарин нягтаар бүридхэдэггүй байгаа бшуу. Иимэ дутагдалнууд Ториин, Сэлэнгын совхозуудта, Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдөө.

Ниитын зөөридэ гарза хохидол ушаруулха гээшэмнай гансахан лэ хулгайhаа бэшэ юм. Байгаали дайдын баялигые хайша хэрэгээр ашаглагшад, машина, техникэдэ hаланаар хандадаг, үйлэдбэри дээрэ голодоhо гаргадаг хүнүүд бүришье ехэ hүйдхэл ушаруулдаг. «Забайкаллес» комбинадай предприятинууд Үдэ, Худан голнуудаар модо урадхуулхадаа, хэды шэнээн ехэ барилгын модо хаяна гээшэб? 1966 оной түрүүшын хахад жэлэй мэдээнhээ үзэхэдэ, түс комбинадай предприятинууд 265 мянган түхэригэй хии гарза хээ. Горхоной, Шулуутайн болон бусад леспромхозууд муу шанартай модо тушааhанайнгаа түлөө олон мянган түхэригэй ялада ороhон байна.

Социалис зөөрие нарин нягтаар сахиха талаар хүмүүжүүлгые hайжаруулхатаяа хамта, эмхидхэлэй, сүүдэй хэмжээнүүдые шангадхаха шухала байна.

Республика доторнай милициин, прокуратурын, сүүдэй органуудай хүдэлмэридэ олон дутагдал бии. Хулгайшад, мүнгэ зоори үригшэд саг соогоо элирүүлэгдэнэгүй. Хулгайн, үригдэлэй хэрэгүүдые мүрдэн шалгахадаа, удааруулан унжагайруулдаг, заримдаа хайша хэрэгээр хандадаг ушаршье тохёолдоно. Жэшээлхэдэ, Шергинскэ совхозой хүдэлмэришэд Красиков, Стрекаловский, Шитиков гэгшэд 1970 килограмм таряа хулгайлаад баригдаа. Энэ хэрэгыень Кабанскын аймагай арадай сүүд хаража үзөөд, урдань сүүдлүүлэгдээгүй, тэдэнэр гэмтэ хэрэгээ мэдэржэ, хойшодоо иимэ юумэ хэхэгүй гэжэ үгэеэ үгөө гээд, заhан залаpуулгын ажалда ябуулхаар шиидхэбэ. Энэ хуули буса шиидхэбэриень прокуратура буруушааhан юм.

Социалис зөөри хулгайлагшадта, харюусалгагүйhөө боложо үрилтэ, дутагдал гаргагшадта ямаршье тиимэ хайра байха ёhогүй.

Б. ЦЫДЕНЖАПОВ,
республикын прокурор.

ХҮН ЗОНОЙ ТОО БҮРИДХЭЛ ЮУ ХАРУУЛХАБ?

1969 оной январь hарада Советскэ Союзай хүн зоной тоо бүридхэгдэхэ гэжэ совет хэблэл мэдээсэнэ. Энэ бүридхэл манай мүнөө үеын байдалые ал[illegible] бүхы талаhаа[illegible] шэнжэлэн тодорхойлхо хэдэ[illegible]эдэн асуудалнуудта харюусаха юм.

Эдэнэй нэгэниинь эрдэм гэгээрэлэй асуудал болоно. Энэ асуудалда Советскэ Союз тон ехэ анхарал хандуулдаг. «Юрэнхы эрдэмэй дунда hургуулиин хүдэлмэри саашадань hайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй hаяын тогтоол энээниие гэршэлнэ. Эрдэм гэгээрэлэй удха шанар болон багшалха онол арга шэнэдхэн hайжаруулха, залуу багшанарай тусхай мэргэжэл дээшэлүүлхэ, hургуулинуудай материально-техническэ бааза бэхижүүлхэ гэхэ мэтэ асуудалые шиидхэхэ талаар арадай гэгээрэлэй, тус тус министерствэнүүдэй зургаанууд, партийна, профессиональна болон комсомолой эмхинүүдэй, бүхы олониитын харюусалгые шангадхаха эрилтэ табигдана.

Ороной засагай партийна дээдэ органууд дээдэ ба тусхай дунда hуралсалай мүнөө үеын байдалые нэгэнтэ бэшэ зүбшэн хэлсэhэн байха. Эдэ асуудалнуудаар үдэр бүриин анхарал оролдолго гаргаhанhаа нилээд hайн үрэ дүн гараа. 1965—66 hуралсалай жэлдэ юрэнхы эрдэмэй hургуулинууд, училищи болон профессионально-техническэ hургуулинуудта, дээдэ hургуули, техникум болон шэнэ мэргэжэл олгохо курсануудта 71 миллион 700 мянган хүн hуралсаhан байна.

1897 ондо хэгдэhэн тоо бүридхэлэй дүнгөөр хаанта Россида оройдоол 1 миллион 400 мянган хүн эхин hургуулиhаа дээшэ эрдэмтэй байhан. hургуулитай хүнэй тоодо капиталистнууд, помещигүүд, чиновнигууд, hүмэ хиидэй алба хэгшэд, тэдэнэй гэр бүлынхид ородог байгаа. 9 наhатайhаа 49 наhа хүрэтэр ниитэ хүн зоной 74 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байhан. Эхэнэрнүүдэй 86 процентнь эрдэмгүй байhан байна.

1959 ондо үнгэргэгдэhэн тоо бүридхэлэй дүнгөөр СССР-тэ 71 миллион 200 мянган хүн эхин hургуулиhаа дээшэ эрдэмтэй байгаа. Тэдэнэй 58,7 миллиониинь дээдэ, дунда, гүйсэд бэшэ дунда hургуулитай, 12,5 миллион хүниинь гүйсэд бэшэ 7 жэлэй hургуулитай байгаа. Энэл бүридхэлэй дүнгөөр 9 наhанhаа 49 наhан хүрэтэрхи 1,9 миллион хүн зон, ондоогоор хэлэбэл, тэдэ наhанай бүхы хүн зоной 1,5 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байhан. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, Советскэ Союз бүхыдөө эрдэм номтой хүн зоной ажаhуудаг орон болонхой.

Совет засагай жэлнүүдтэ хүн зоной эрдэм бэшэгтэй болохын хэмжээн саг үргэлжэ дээшэлнэ. 1939 ондо хүдэлмэри хэдэг хүнүүдэй 12,3 процентнь дээдэ, дунда hургуулитай байhан юм. 1959 ондо тэдэнэй тоо 43,3 процент, харин 1966 оной эхиндэ 54,2 процент болоhон байна.

Мүнөө СССР-эй дээдэ hургуулинуудта 3 миллион 900 мянган хүн hурана. Энэмнай Англи, Франци, ФРГ болон Италиин дээдэ hургуулинуудта hурадаг хүнүүдэй ниитэ тооhоо олон байна. Советскэ Союзай алишье нютагта, алишье хото городуудта дээдэ hургуулинууд бии юм. Тиимэhээ гол түлэб залуушуул ажаhуудаг газарнуудтаа, Донбассай гү, али Сибириин, Грузиин гү, али Казахстанай дээдэ hургуулида hураха арга боломжотой.

Советскэ Союзай заха хизаарта оршодог республиканууд арадай гэгээрэлэй талаар илангаяа ехэ амжалта туйлаа. Жэшээлхэдэ, революциин урда тээ Узбекистан, Казахстанай дэбисхэр дээрэ нэгэшье дээдэ hургуули байгаагүй юм. Тиихэдэ Киргизи, Таджикистан, Туркменистанда техникум, училищишье гэжэ байгаагүй hэн.

Мүнөө Дунда Азиин республиканууд болон Казахстанда 90 дээдэ, 340 тусхай мэргэжэлэй дунда hургуулинууд байгуулагданхай. Тэндэ 740 мянган хүбүүд, басагад hурана. Энэмнай хаанта Россин бүхы дээдэ, тусхай дунда hургуулинуудай студентнүүдэй тооhоо 4 дахин олон болоно. Энээнhээ гадна, эдэ республикануудай юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудта 7 миллион шахуу үхибүүд hурана.

1969 ондо манай ороной хүн зоной тоо бүридхэгдэхэ. Тэрэ жэл арадай ажахы хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй дүрбэдэхи жэл болохо. 1970 ондо манай орон дотор бүгэдэ ниитын 10 жэлэй hуралсал гол түлэб бэелүүлэгдэжэ дүрэхэ юм. Тиихэ үедэ олон тоото багшанар институт, училищинуудые дүүргэжэ гараха, шэнэ hургуулинууд олоор баригдаха. Мүн арадай ажахын элдэб hалбариин мэргэжэлтэдые бэлдэхэ шэнэ институдууд олоор нээгдэхэ.

Манай орон дотор эрдэмтэй хүнүүд жэлhээ жэлдэ олошоржо байна. Тэдэнэй хэды болоhые хүн зоной тоо бүридхэлэй дүн харуулха

АПН.

Аджарида ехэ дулаан байhаар. Кобулети, Цихисдзири, Махинджаури, «Зеленый мыс» гэжэ курортнуудта амаржа байhан олон. Зураг дээрэ: «Аджария» гэжэ санаторидо амаржа байhан бүлэг хүнүүд. Зүүн гарhаа — Великий Устюгhаа ерэhэн электрик Иван Родченко, Москвагай химзаводой шэрэшэн Полина Воронина, Ржевhээ ерэhэн диспетчер Людмила Масленникова, Волгоградай инженер Владимир Фролов.

ТАСС-ай фотохронико.

ОЛОНИИТЫН ХҮСӨӨР

Бэшүүр тосхоной ажалшад hуурин соогоо эгээн архитектурна hайхан гэр—Соёлой байшан өөhэдынгөө хүсөөр бариха гэжэ шиидэhэн. Тэрэнь шулуугаар, хоёр дабхараар бодхоогдоо.

Аймагай түбэй эмхи зургаануудай, предприятинуудай алба хаагшад, хүдэлмэришэд энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тоhоной заводой, уhалууриин системын управлениин хүдэлмэришэд илангаяа hайнаар хүдэлмэрилөө.

Бэшүүрэйхид Совет засагай 50 жэлэй ойн hайндэрые Соёлойнгоо шэнэ байшанда үнгэргэхэ хүсэлтэй.

В. БОРИСОВ.

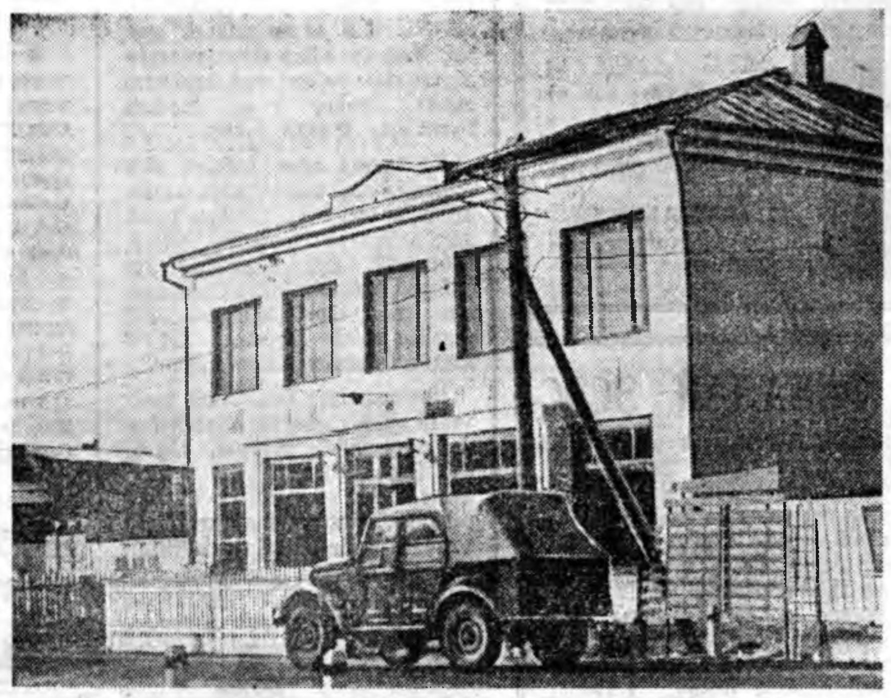

Зураг дээрэ: шэнэ универмаг.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ТОБШО ҺОНИН

ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА БЭЛДЭНЭ

«Искра» колхозой механизаторнууд, мүн машинно-тракторна мастерскойн хүдэлмэришэд хүдөө ажахын машина, техникэ түргөөр, hайн шанартайгаар заhабарилна.

Заhабарилгын хүдэлмэриин эхилhээр 15 трактор, 14 сеялкэ эрхим hайнаар заhагдаа. Намарай паар хахалжа дүүргэмсээрээ, механизаторнууд газар элдүүрилхэ техникэ заhабарилжа эхилээ hэн. Мүнөө үедэ тракторай 27 анзаhан заhабарилагдаад байна.

Механизаторнууд өөhэдынгөө хүдэлжэ гараhан техникэ: трактор, прицепнэ агрегат өөhэдөөрэн лэ заhадаг байха юм. Энэ ушарhаа заhабарилгын хүдэлмэри илангаяа хиналта ехэтэйгээр ябаха болоно. Машина, техникэ заhабарилга дээрэ жэшээтэ hайнаар хүдэлдэг нүхэд олон. Жэшээнь, түмэршэ дархан С. М. Малых, тэрэнэй туhалагша И. К. Малых, электрогагнууршан Петр Зайцев, мүн заhабарилагша Ф. Трифонов гэгшэд оролдосотойгоор хүдэлжэ, нормоёо ходо үлүүлэн дүүргэдэг.

Трактористнууд М. Антонов, П. Трифонов гэгшэд өөhэдынгөө «ДТ-54» тракторые 15 хоногой туршада заhабарилжа дүүргээ.

Комплексно бригадын бригадир А. К. Иванов заhабарилгын ажалые эрхимээр эмхидхэнэ.

«Искра» колхозой механизаторнууд газар элдүүрилхэ техникые Совет Армиин үдэртэ заhабарилжа дүүргэхэ уялгатай.

ОЛОНОЙ БАЯРТА ХҮРТЭГШЭ

Дора Трофимовна Кузьменко Тарбагатайн участково больницада 14 жэлэй туршада хүдэлнэ. Нүхэр Кузьменко 1940 ондо Омскын медицинскэ институт дүүргээд, Буряад орон эльгээгдээ hэн. Тэрэ гэhээр Прибайкалиин райондо, Ехэ-Куналей тосхондо хүдэлжэ эхилhэн намтартай.

Дора Трофимовна мэргэжэлээрээ терапевт юм. Зүгөөр хэрэгтэй болоо hаань, ямаршье врачые халажа шадаха аргатай.

Хорёод гаран жэл соо врач Кузьменко хэды олон хүнүүдые үбшэнhөө абарааб., элдэб ондоо абари зантай, хүгшэ, залуугүй хүнүүд тэрээндэ аргалуулааб? Сагаан халаад үмдэhэн тус эхэнэрые Тарбагатайда танихагүй хүн хомор байха даа. Дора Трофимовна мүн баhа үбшэнтэнэй дуудалгаар дүтэ шадарайнгаа тосхонуудаар «түргэн туhаламжын» машинаар гүйлгэдэг.

Нүхэр Кузьменко «Арадай элүүрые хамгаалалгын отличник» гэhэн значогоор, Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай, мүн нютагай Соведэй депутадаар нэгэнтэ бэшэ hунгагдаа. Партийна даалгабари үнэн сэхээр дүүргэдэг.

— Хүн зоной этигэл найдабарида хүртэхэ гээшэ врач хүнэй баяр мүн Дора Трофимовна хүнүүдэй этигэлдэ хүртэнхэй. — гэжэ тэрэнтэй суг хүдэлдэг врач А. А. Абгадеева хөөрэнэ.

Арадай элүүрые хамгаалгын эмхи зургаанда хүдэлжэ эхилhээрнь 25 жэлэйнь ойе хамта хүдэлдэг нүхэдынь hаяхан тэмдэглээ. Бүри hаяхан нүхэр Кузьменко «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» медаляар шагнагдаа.

Ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсагша, үнэн сэхэ коммунист, энэрхы сэдьхэлтэй Дора Трофимовна Кузьменко тухай хэлэхэдэ иимэл даа.

ЭРХИМ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ

Спиртын заводой электрик коммунист Евсей Аболтусов хангажа байhан участогаа ходо доо эмхи гуримтай байлгадаг. Станок болон бэшэшье түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлхэеэ болёод байшоо hаань, тэрэ дарыдань заhабарилаад орхидог. Зарим ушарта юрын механигые hэлгэхэ баатай болодог.

Н. ХАЗУЕВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр А. И. Бажеевые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Республикын соёлой хүдэлмэридэ олон жэл, hайнаар хабаадаhанайнь түлөө, 50 наhатай болоhонтойнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, профсоюзуудай Буряадай областной Соведэй соёлой-ниитын хүдэлмэри даадаг ахалагша инструктор нүхэр **Бажеев** Александр Игнатьевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
А. ХАХАЛОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн В. БИРЮКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1966 оной декабриин 16.

КИРГИЗЭЙ ССР. Фрунзенскэ автомобиль хабсаргалгын заводой түрүүшын ээлжэнэй барилга ашаглалгада ороо.

Хабсаргамал түмэр-бетон бэ эшэлээр баригдаhан асари ехэ корпус дотор үйлэдбэриин бүхы участогууд хубаранхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой гол конвейер.

ТАСС-ай фотохронико.

НИИТЭ ЭДЭБХИТЭДНАЙ ТООСОБО

Манай «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй редакциин дэргэдэ ажалшадай гомдол, мэдүүлгэнүүдые хаража үзэдэг ниитын эмхи хэдэн жэлэй хүдэлнэ. Редакциимнай энэ штатнабэшэ эмхидэ hайн дураараа 30 гаран хүн, элдэб мэргэжэлтэд-юристнүүд, багшанар, экономистнууд, хүдэлмэришэд, пенсионернүүд ажаллана.

Эдэнэр ажалшадай мэдүүлгэ, бэшэгүүдые шалгаха, хэмжээ абаха хэрэгтэ редакциин хүдэлмэрилэгшэдтэ туhалха, хэблэлэй шүүмжэлэлдэ тодорхойгоор харюусаха ябадалые хиналсаха, газетэнүүдэй эмхидхэhэн рейдые шалгалтада хабаадалсаха гэhэн гол зорилготой.

Энэ ниитэ эмхиимнай гэшүүдэй жэлэй туршада хэhэн хүдэлмэриин дүн согсолжо, тэдэнэрэй тоосоото хамтын суглаан болодог заншалтай юм. Ээлжээтэ тиимэ суглаан эндэ hая боложо үнгэрбэ. Тэрээн дээрэ тус эмхиин Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Ф. М. Леонов 1966 ондо юу хэhэн тухайгаа мэдээсэл хээд, юhэн хүн үгэ хэлэбэ.

Ниитын эмхиин гэшүүдэй хүдэлмэриин шухала талань хадаа гомдол мэдүүлгэ баригшадые хүлеэн абаха уялга болоно. Тиин долоон хоногто гурба дахин — понедельник, среда, пятницын үдэрнүүдтэ редакцимнай бэшэгэй таhагай дэргэдэ дежурлажа, тэдэнэр ажалшадай асуудал гомдолнуудта харюусадаг, зохисотой шиидхэбэри абадаг юм. Элдэб янзын мэдүүлгэ, гомдолнуудые бариhан 776 хүн байгша ондо ниитын эмхидэ орожо гараhан байна. Ерэhэн хүн бүхэнэй асуудалда тэрэ доронь тодорхойгоор харюусаха, шадаха зэргээрээ туhалха, ойлгуулха гэжэ дежурлаhан хүн лэ оролдодог. Саг магад тиигэжэ шадаагүй hаа, үни болгонгүй, 3—5 хоногой турша соо мэдүүлгыень зохихо руунь шиидхэдэг заншалтай.

Гэхэ зуура, ямаршье мэдүүлгэ, гомдол байг, бүгэдыень харадаг, бултандань харюусадаг гэжэ hанаха болоо hаа эндүүтэй. Яахадааб гэхэдэ, захиргаанай эмхи зургаануудта, жэшээлхэдэ, мүрдэлгэсүүдэй газарта сэхэ харагдаха, шиидхэгдэхэ зэргэтэй мэдүүлгэнүүдые зарим нэгэн оруулдаг, тиимэшүүлдэ эрилтыень харахаяа арсаха баатай бологдодог. Үгы гэбэл, хүдэлжэ байhан газарайнгаа тушаалтадые, профсоюзай эмхиие алад гараhан, тэндээ өөрынгөө мэдүүлгэ шиидхэхэ тухай асуудал табяагүй аад, сэхэ редакцида хандаhан гомдогшодые мэдүүлгэтэйнь hөөргэнь, коллективтэнь тэхэрюулэлтэй болодог. Тиихэдэ тэдэнэрэй эрилтэ түргөөр, зүбөөр шиидхэгдэhэн байдаг. Үшөө ямар ушараар хүнэй гүйлтада арсалтай болодог бэ гэбэл, үнэн дээрээ үндэhэ баримтагүй гомдол, мэдүүлгэ бариhан зон хаа-яашье hаа дайралдадаг байна. Энээндэ гэршэ болгон, hаяын баримтануудhаа нэгэ жэшээ дурдая. Улаан-Үдэ хотын үхибүүдэй № 1 больницын хүдэлмэрилэгшэд редакцидамнай олоной гар табилгатай бэшэг оруулhан юм. Үнинэй врач нүхэр Попова, тэрэнэй үлбэр эхэ олон жэлэй туршада үмхиржэ унахала байhан уйтан, хүйтэн гэртэ ажаhууна. Байраяа hэлгэхэ, шэнэ квартира абаха тушаа хэдэн дахин дээдэ эмхи зургаануудта нүхэр Поповагай хандабашье, үрэ гараха юумэн үгы гэжэ тэрэ бэшэг соо гомдол баригдаhан байгаа. Энээниие шалгаха, зохисотой хэмжээ абхуулхыень ниитын эмхиин гэшүүн нүхэр М. П. Дряхловые гүйhан байнабди. Больницынхидай гомдолой мүрөөр нүхэр Дряхловай ябажа, шалгажа үзэхэдэ, врач Попова өөрынгөө гэмээр муу гэртэ мүнөө хүрэтэр hуужа байhан гэжэ тодорбо. Юун бэ гэхэдэ, гурба-дүрбэн жэлэй сагла тээ нүхэр Поповада коммунальна талаар бүхы хангалгатай нэгэ таhалгатай шэнэ байра үгтэhэн байгаа. Теэд намда заатал hаа хоёр таhалгатай байра хэрэгтэй гэжэ тумархаад, шэнэ байраhаа тэрэ арсажархиhан гэхэ. Иимэ хүндэ ямар туhа хүргэлтэйб даа? Нүхэр Дряхлов тус бэшэгэй шалгалгада хайран сагаа дэмы халhандаа тэмшэhэниинышье буруу бэшэ.

Ямаршье hаань мэдүүлгэ, гомдол бүхэндэмнай анхарал хандуулха, туhалхал ёhотой hэн гээд, элдэб саарhа ябуулдаг, бүтэхэгүй эрилтэ табидаг заримашуулда шанга харюу үгэхэ хэрэгтэй гэжэ ниитэ туhалагшаднай тон зүб тэмдэглэhэн байна. Тиимэhээ бэшэг, мэдүүлгэ бүхэн зүб үндэhэ баримтатай байха зэргэтэй.

Ниитын эмхиин гэшүүдэй хэниинь хэдынэй үдэр дежурлахаб гэжэ hара бүри эртээнhээ газетэдэ соносхол хэблэгдэдэг. Федор Михайлович Леоновой, Наталья Ивановна Сабуровагай, Денис Илларионович Тихоньких, Михаил Савельевич Соломенныи, Михаил Павлович Дряхловай, Василий Сергеевич Окуневой, Даши Мункоевич Мункоевой, Николай Николаевич Замараевай, Елена Александровна Рампиловагай болон бусадай нэрэ уншагшадтамнай тон дүтэ танил болонхой. Олонхи нүхэд эдэнэрэй дежурлаха үдэрые мэдэжэ абаад, тэдэнэртэ зорюуга орожо, hанаhан байhанаа хэлэдэг, зүбшэл абадаг, туhалуулдаг хаям. Тиимэл хадань хүнүүд энэ манай ниитэ туhалагшадые ехээр хүндэлдэг болонхой.

Редакцида али олон асуудалаар ерэгшэдые хүлеэн абахаhаа гадна, ниитын эмхиин гэшүүд манда ороhон бэшэгүүдые мүрдэхэ, шалгаха талаар мүн лэ ехэ хүдэлмэри хэдэг юм. Энэ жэлдэ тэдэнэй гараар 1085 бэшэг харагдаhан байна. Эдэ бэшэгүүдэй диилэнхи олонхёор зохихо хэмжээ абхуулжа, авторнуудтань саг соонь харюу бэшээ. Нэгэ зарим бэшэгүүдэй үндэhөөр тэдэнэр ялhала hонирхолтой корреспонденци, статьянуудые толилуулаа.

Улаан-Үдэ хотодо худалдаа наймаанай эмхинүүдэй ямар зэргээр хүдэлжэ, ажалшадай гэр hуудалай эрилтын хаана ямараар хангагдажа байhые шалгаха хэрэгтэ ниитын эмхиин гэшүүд эдэбхитэйгээр хабаадаhан байна.

Шэнэ жэлдэ олоор хэблэл тарааха тушаа халуун хүдэлмэриин ябажа байха үедэ, манай ниитэ туhалагшад ехэхэн үүсхэл гаргаhан, олон нүхэд газетэ захилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан, энэ хэрэгээр хүдөө аймагуудта командировкодо гараhан байна.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ПОЛЬШО

Польшын нефтиин промышленностиин гол центр бологшо Жешув город hайндэрэйхеэр гоёон шэмэглэгдэнхэй. Нефтьшэдэй үдэртэй дашарамдуулагдан болоhон баярай ёhолол дээрэ арадай Польшын геологуудай, геодезистнүүдэй, геофизигүүд болон үрэмдэгшэдэй ехэ отрядай хүдэлмэриин дүнгүүд гаргагдаа.

Мүнөө жэлдэ нефть абаха түсэб 35 мянган тонноор үлүүлэн дүүргэгдээ. Энэ жэл хара алта малтан абалгаар Польшын Арадай Республикада рекордно жэл болоо. 1961 онойхитой сасуулбал, нефть абалга хоёр дахин нэмэhэн байна.

Польшын нефтиин промышленностиие хүгжөөлгэдэ Советскэ Союз ехэ туhаламжа үзүүлдэг. Хоёр талын баталhан хэлсээнэй ёhoop СССР бүтээсэ ехэтэй үрэмдэлгын түхеэрэлгэнүүдые, транспортна хэрэгсэлнүүдые, тэрэшэлэн сейсмическэ аппаратурые Польшодо дамжуулан үгэhэн байна. Ороной элдэб районуудта совет нефтьшэдэй отрядууд скважинануудые үрэмдэнэ. Тэдэнэй ажал урагшатай байгаа. Зеленогурска, Познаньска, Варшавска, Лодзинско, Краковска болон Люблинскэ воеводствонуудта нефтиин шэнэ уурхайнууд олдоо.

• • •

Арадай Польшын хүдөө ажахын кружогуудай III съезд хүдэлмэреэ дүүргээ. ПНР-эй хүдөө ажахые саашадань оньhожоруулха, электрижүүлхэ, хими хэрэглэхэ зорилгонууд, тэрэшэлэн агротехникые хүгжөөхэ, ороохо таряа контрактацилгые үргэдхэхэ, малай тоо олон болгохо, тэжээл бэлдэхэлгэ эмхидхэхэ зорилгонууд баталан абаhан шиидхэбэри соонь найруулагданхай. Хүдөө ажахын кружогууд арадай Польшодо таряашадай ниитын организаци боложо, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ талаар элдэб янзын хүдэлмэри үргэнөөр хэнэ, хүдөө нютагуудтахи дэбжэлтэдэ туhална гээд шиидхэбэри соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

ВЕНГРИ

1967—1968 онуудта Венгри ГДР хоёрой хоорондо соёл культурын болон научна харилсаа холбоо байгуулха түсэб Будапештдэ баталагдаа. Хоёр ороной университедүүдэй, институдуудай болон бусад дээдэ hургуулинуудай хоорондо, тэрэшэлэн культурын бүлгэмүүдэй болон зохёохы мастерскойнуудай хоорондо харилсаа холбоо үргэдхэхэ гэжэ түсэбөөр хараалагдаhан байна. Мүн научна хүдэлмэрилэгшэдые, багшанар болон уран зураашадые бэе бэедээ эльгээлсэхэ гэжэ хараалаа.

(ТАСС).

ХҮДӨӨГЭЙ МЭРГЭЖЭЛТЭД

1963 он. Түнхэнэй аймагай поселково Соведэй тогтооһоной ёһоор Түнхэн нютагһаа холо бэшэхэнэ хүдөөгэй профессионально-техническэ № 7 училищи бариха гэжэ шиидхэгдээ бэлэй. Уданиһегүй училищиин томо байшан үндын бодоо һэн.

Тэрэнһээ хойшо оройдоол 3 жэл үнгэрөө. Энэ хугасаа соо тус һургуулиие 365 хүбүүд дүүргээ. Трактор-машина жолоодохо эрхэ тэдэнэр абажа гараһан. Залуу мэргэжэлтэд һургуулида һуража абаһан мэргэжэл шадабаряа бодото ажал дээрээ шалган туршана. «Һураһан далай» гэдэгтэл һуража, ойлгожо абаһан юумэн хэзээдэшье хии талаар хосордоггүй ха юм. Залуу механизаторнууд ажал хүдэлмэридөө абьяастай бэрхээр ажалланад. Тэдэнэр мүнөө фермэ, отара дээрэ үбһэ, хулһа зөөнэ.

— Анатолий Пословский Саяанай совхоздо магтаалтай хүдэлнэ. Һургуулидаашье һурахадаа эрхим сэгнэлтэ абажа ябадаг юм һэн,— гээд нүхэдынь хэлсэнэ.

Энэ училищи жэл бүри бэрхэ механизаторнуудые бэлдэжэ гаргадаг. Үшөө нэгэ һайн талынь юуб гэхэдэ, залуу механизаторнууд колхоз, совхоздо ошоод, ажаллажашье байхадаа түрэл һургууляа, багшанараа мартадаггүй. Ходо бэшэлсэжэ, ажал хүдэлмэри тухайгаа дуулгажа, захяа заабари абажа байдаг.

Һалар училищиие үшөө 50 хүн дүүргэжэ гарахань. Тэдэнэр мүнөө шалгалтадаа үсэд нэтэрүүгээр бэлдэжэ байна. Хүдөө ажахын бүхы түхэлэй машина училищидань бии юм. Дуран соогоо һураха дүүрэн арга боломжо эндэ бии.

Багша Петр Александрович Виноградов һурагшадта шэнэ түхэлэй комбайнай оньһые элирүүлэн хөөрэнэ.

Һурагшадай байха хамтын байра, столово, клуб, улаан булан, библиотекэ бүлта бии. Энэ училищидэ һайнаар һуража, хүдөө ажахын оньһото техникые эрхимээр шудалха дүүрэн аргатай. Залуу механизаторнуудые бэлдэхын түлөө хэды ехэ мүнгэ зөөри гаргана гээшэб. Эхэ оронойнгоо аша туһые ажалайнгаа эрхим бэлэгүүдээр харюулха тон шухала гээд залуу механизаторнууд мэдэрнэд.

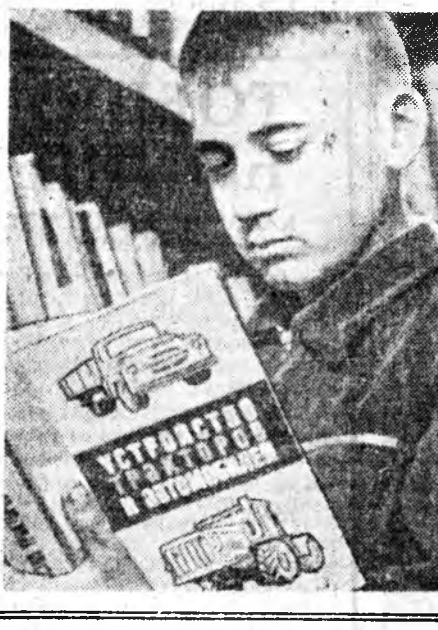

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. **Юрий Кучин** комбайн жолоодожо һурана. 2. **Юрий Беляев** сүлөөтэй сагаа библиотекэдэ үнгэргэдэг.

П. БУРМАКИНАЙ,
фототекст.
Түнхэн.

ШАТАР

ХАХАД ФИНАЛАЙ ЭСЭС

Улаан-Үдэ городой нэгэдэхи разрядай шатаршадай хахад финальна наадан болоно дүүрэбэ. Һара хахадай туршада үргэлжэлһэн тэмсэлэй һүүлээр илагшад элирбэ.

Түрүүшын хахад финалда наадан нэгэ жэгдээр үргэлжэлһэн байна. Нааданай түрүү зэргэдэ «Спартагай» түлөөлэгшэ А. Мотовилов, «Урожай» бүлгэмэй түлөөлэгшэ С. Самарин гэгшэд гараа. Тэдэнэр 11 наадалгын һүүлээр найма-найман очкотой болобо. Һүүлшынь хоёр нааданда Самарин хоёр хүниие шүүгээд, тиихэдэ Мотовилов хоёрто шүүгдээ.

Нэгэдэхи дунда һургуулиин һурагша арбан зургаа наһатай Николай Маншеев мүн лэ найман очкотой болоно ехэхэн амжалта туйлаа. Краснов, Гонзолевский гэгшэд долоо-долоон очкотой.

Хоёрдохи хахад финалда Сергей Салтанов («Спартак») һайнаар наадаа. Тэрэ 12-һоо 9,5 очкотой болоно түрүү һуури эзэлһэн байна. Республикымнай хуушанай шатаршан В. Мамилов 8,5 очкотой хоёрдохи һуурида гараа.

Удаань бүлэг хабаадагшад бүлта адли очкотой болоо. Долоо-долоон очкотой Ильин, Агафонов, Хаглеев, Назимов гэгшэд тэнсээ.

Декабриин 18-да спортын Ордондо түргэн наадалгаар шатаршадай заншалта уулзалга болобо. Тэндэ хүдөөгэй мастерта кандидат Н. Галданов 17-һоо 14,5 очко абажа, нэгэдэхи һуури эзэлһэн байна. 13,5 очко абаһан В. Енин хоёрдохи, 12,5 очкотой С. Самарин гурбадахи һуурида гарабад.

А. МИХАЙЛОВ.

ТОБШОХОНООР

⊙ ХЯАГТАДА аймагай һургуулинуудай ахалагша пионервожатануудай семинар үнгэргэгдэбэ. Тэрээн дээрэ октябрятануудай дунда ябуулагдаха хүдэлмэри, «Ленинскэ одоной туяаралга» гэһэн пионерскэ харалгада хабаадалсалга тухай асуудал хэлсэгдээ. Һүүлээрнь шэнэ жэлэй утренник эмхидхэхэ, ёлкын хайшан гэжэ үнгэргэлгэ харуулһан бодото хэшээл үнгэргэгдэбэ.

С. ДМИТРИЕВ.

⊙ ЯРУУНЫН «Дружба» колхоздо тус аймагай «Коммунизм», «Победа» колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, парткомуудай секретарьнарай, бригадирнуудай, мал ажалай фермэнүүдые даагшадай, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй суглаан болобо. Тэндэ һү haалга, тушаалгаар жэлэй түсэбэй дүүргэлтын дүн тухай хөөрэлдөө. Аймагай үйлэдбэриин управлениин начальник Г. П. Тюменцев һү haалгаар гээгдэлгэһээ хайшан гэжэ гараха тухай суглаанда хабаадагшадта хандаа. Сугларагшад энэ асуудалаар өөһэдынгөө hанал бодол хубаалдаа.

М. НИКОЛАЕВ.

⊙ П. Г. СТЕПАНОВ Яруунын Нарһатын совхозой хонишон. Тэрэ Татарһаа нүүжэ ерээд, энэ нютагта түбхинэһэн хүн. Энэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 97 хурьга абаһан байна. Ерэхэ жэлдэ бүри олон хурьга абаха уялгатайгаар хонидоо отондо оруулба.

Ж. ЦЫДЫПОВ.

Үнэ һайхантай үнэгэнэй арһан

Хойто-Байгалай Калининай нэрэмжэтэ колхоз ангайнгаа фермэдэ 100 толгой боро үнэгэ бии болгоһоор жэлһээ дээшэ болоно байна. Асарагдаһан тэдэ ан шэнэ газартаа һайнаар дадалсажа, түл түрһэ олоор үгэбэ. Мүнөө колхозой фермын боро үнэгэдэй тоо гурбаһаа үлүүтэй дахин олон болоо.

Энэ һарын эхеэр ангай арһа бэлэдхэлгэ эхилжэ, тушаан абалгын пунктда боро үнэгэнэй түрүүшын арһа тус колхозой ан үсхэбэрилэгшэд оруулба.

ХОЛЫН ХИЗААР—КОЛЫМАДА

Сэбдэг хүйтэн уларилтай Полярна дүхэригэй саанахи Колымада хэдэн мянган киловатт хүсэтэй гидроэлектростанци баригдахаар түсэблэгдэнхэй. Тэрэ станци аяар холын хойто хизаарые электрын элшэ хүсөөр хангаха юм.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ тала дайдаар урдаһан хүсэ ехэтэ гол мүрэнүүдые тоолобол, түрүүшын арбаадай тоодо Колыма оролсохо юм. Энэ мүрэн Днепр гү, али Ураал мүрэнүүдтэл адли алдар суутай, утаараа баһал тэдэнһээ дутуугүй.

Тыг-Кастосбыт гэжэ шэлын зүүн хажууһаа эхеэ абаһан Колыма мүрэн. Тэрэнэй урасхалай ехэнхи хуби хоёр мянга гаран километртэ Заполяриин дайдаар урдажа, адагтаа хэдэн һалаа болон, хүйтэн амисхалтай, хүхэ манаар униартан байдаг Зүүн Сибириин мүльһэтэ далайда шудхадаг гээшэ.

Хэзээдэшье гэдэдэггүй газартай хүйтэн дайдын олон һалаата энэ гол ашаа зөөхэ аятай зохид зам болоһсор үниинэй. Шэмэрүүн уларилтай энэ хизаарай агаар жэл соо дунда зэргээр абахада 11,5 градус, декабрьһаа март хүрэтэр 33—37, эгээл ехэнь 61 градус хүйтэн байдаг. Сентябрь һарын тэн багаар саһан орожо захалаад, апрель һара болотор 100—120 сантиметр хүрэтэр зузаан болодог. Октябриин хахад багаар Колыма мүльһөөр хушагдана. «Большой порог» гэжэ газарта ехээр тошон халидаг дээрэһээ голой мүльһэн 1,5 метр болотороо хүрэдэг байха юм. Тиин жэлэй гурбанай нэгэ хуби соо энэ мүрэн мүльһэн хушалтагүй урдажа байдаг.

Шэмэрүүн хүйтэн уларилтайшье һаа, алтаар, бусад үнгэтэ металлаар, үнэтэ ангаар баян холын энэ хизаарта һүүлэй жэлнүүдтэ «Гидропроект» гэжэ Бүхэсоюзна институдай Ленинградай филиалай экспедици ерэдэг болонхой. Тэрэ экспедициинхид агаарай ехэ реактивна онгосоор Ази түби дээгүүр алад холын алхаса хэн, Охотско далайн эрье хүрэжэ ерэнэ. Тэндэһээ автомашинада һууҗа, Магадан—Яни гэһэн полярна харгыгаар табан зуун километр ябажа, зориһон газар—Колыма голой эрье хүрэдэг байна.

Колымагай эрье, һабыиь өөор шэнжэлэгдээ, хэдэн олон хадын дундуур хотирон урдаһан голой хоёр хажуугай ташалан, үндэр, набтарынь хуу хэмжэгдээ. Энэ дайдада хэгдэжэ байһан шэнжэлгын хүдэлмэри намартаа орой болоһон хойно дүүрэжэ, Ленинград хото абаашагдадаг байһан.

Шэнжэлэгшэд Колымагай урасхалай нилээд дээхэнүүр, уһанайнь ехэ хүсэтэйгөөр түридэг. «Большая Порожняя» гэжэ нэрлэгдэһэн хэдэн зэргэлээ хадануудай хоорондуур дабшаһан газарые шэлэн тогтоһон байна. Колыма голой хоёр эрьеһээ тулгалан бодоһон хабсагай шулуун байсанууд хашалта болон, уһанайнь урасхалые ехээр түргэдхэнэ. Гурба хүрэхэгүй минута соо километр түргэн урасхал, юрын газарайнь урасхалтай жэшэбэл, аяар дүрбэ дахин түргэн. Секунда бүхэндэ 150 кубометр хэмжээнэй уһан энээгүүр гульдиран гарана.

Гидроэлектростанциин баригдаха газар тон тааруу, зохид. Хоёр эрьеынь үндэр долоон зуу метр болохо, дандаа шулуугаар хушагданхай. Өөрынь хайр шулуун, табсантаһан богоһонууд дээгүүрнь урдаһан уһанай абяан һүргэй ехээр суурлатан байдаг.

ГЭДЭДЭГГҮЙ ГАЗАРТА ТУРШАЛГА

БҮРИ ҺАЯ болотор хэзээдэшье гэдэдэггүй газарта барилга хэхэ, илангаяа ехэ хэмжээтэй хаалта бариха гээшэ огто бүтэхэгүй, тон аюултай гэжэ һанагдадаг байһан. Ушарынь гэхэдэ, хаалтын даралтаһаа элдэб аюул: газарай сүмэрхэ, хахарха гэхэ мэтэ тохёолдожо магад гэһэн баримта багсаагдагша бэлэй.

Гэбэшье хүсэд шэнжэлэгдээгүй имэрхүү ушаралые совет инженернүүд дабан гараха, зүбөөр хараха аргатай байшоо. Хойто зүгтэ богонихоншье һаа, зунай саг ерэдэг. Энэ үедэ газарайнь ходо хүйтэн хэбтэдэг заншалые тэрэ зандань орхихо, ойронь хүрэхэгүй гэжэ шиидхэгдэнхэй. Ондоо ямаршье арга байхагүй. Энэ хизаарай газар хэдэн арба, зуун метр гүнзэгыдэ хүрэшэнхэй, оройдооашье гэдэдэггүй ха юм.

Проектировщигууд Колымагай гидроэлектростанциин проектын главна инженер Михаил Гаврилецтэй хамта имэ хүйтэн уларилтай газарта барилга хэгшэдэй дүршэл хэрэглэхэ. Тодорхойлон хэлэбэл, Мамаканска ГЭС-эй, тэрэшэлэн Яхадта Иреляx гол дээрэ бүри ехэ гидростанци баригшадай һайшаалта дүршэлые ашаглаха зорилготой. Эдэ станцинуудай барилга тусгаар ондоо түхэлтэй—хүргэжэ хэгдэһэн ехэ гэгшын газар хаалта. Досоогуурнь нариихан нүхэн хоолойнууд иишэ тиишээ һэтэ гаранхай. Тэдээн соогуур алар 60 градус хүйтэн һалхин үлеэгдэжэ байдаг. Гол түлэб энэл арга хойто зүгэй богонихон зунай үедэ плотиные айхабтар ехээр бүхэжүүлнэ гээшэ.

Колымагай ГЭС-эй барилга баһал имэрхүү түхэлтэй байхаар түсэблэгдэнэ. Тэрэ мүрэнэй гол һабын доороо гэдэхэн газар байжа болохо. Хэрбээ тиимэ һаань, станциин плотина доошоо һууҗа магад. Гэбэшье гидрологууд станциин баригдаха газарта ехэнхидээ тон бүхэ гранит шулуун, 20—30 метр гүнзэгыдэ 2—6 градус хүйтэн гэжэ тодорхойлоо. Тиимэшье һаань, элдэб аюулай болохогүйн тула газарыень ходо шалгажа байха хэрэгтэй.

АРСАЛДААТА ДУРАДХАЛНУУД

КОЛЫМА мүрэнэй «Большой порог» гэдэг газарта, тэрээндэ шудхаһан Араси, Бахапчи гэжэ хоёр һалаа голнуудай адагуудай хоорондо гидростанци баригдаха юм. Хэрбээ энэ газартань (урид тодорхойлһоной ёһоор) нэгэ секунда соо табан зуун кубометрһээ бага бэшэ уһанай урдан гарадаг байхада, хабартаа саһа мүльһэнэй хайлахада, нэгэ секунда соо 15 мянга шахуу кубометр уһан түрижэ гарадаг.

Жэл бүхэндэ Колымагай тэрээхэн «хоолойгоор» аяар арбан таба миллиард уһан урдан гарана. Гэбэшье уһанайнь хэмжээн ходо хубилжа байдаг. Хабар-зунай дүрбэн һара соо хура бороогой ородог байхада Колыма ходо үерлэжэл байдаг юм.

Зуун гуша метр үндэртэй ехэ хаалта барижархихада Колымагай хубилжал байдаг дошхон абари зан номогорхо байна. Айхабтар ехэ нуур сөөрэм боложо, бүхэли жэл соо «Большой порог» гэжэ газараар гарадаг уһан тогтоогдохо. Тэрэ нуур 440 дүрбэлжэн километр талмай эзэлхэ юм. Уһаниинь һабаяа үгсэн 160 километр газарта нуурлахаар хараалагдана.

Ямар хаалта (плотина) бодхоохоб—шулуу хаяжа гү, али бетоноор гү? Энэ асуудалаар болоһон зүблөөн дээрэ гансахан проектировщигууд бэшэ, харин географууд, гидрологууд, элдэб мэргэжэлтэй инженернүүд һанамжа дурадхалнуудаа хэлэһэн байха юм.

Түрүүн харалгада шулуу обоолон хаалта бодхооходо гаргаша багатай, түргэн, хаалта болохо шулуунишье элбэг шэнгеэр һанагдаһан бэлэй. Хаалтын утань 550 метрһээ дээшэхэнэ, нуурайнь уһанай нюруһаа нэгэ бага үндэр байха. Үлүү сугларһан уһаниинь тус бүридөө 11 метр үргэнтэй арбан пролёдоор газаашаа хаягдаха.

Бетоноор хэгдэхэ хаалтын илгаанууд иимэ: уһанай сэхэ тулаха газараар хаалтын утань 700 метр, үлүү уһа табиха пролёдынь һаба соогоо, гидростанциин байшан хаалтаһаа доогуур баруун эрьедэнь байхаар хараалагдана.

Арсалдаанда эсэс үшөө табигдаадүй. Түрүүшын үедэ шулуун хаалта дурадхагшад илаха тээшээ байтараа, һүүлэй үедэ буруугажа захалаа ха. Бетоноор хаалта хэхын тула мэшээглэгдэһэн цемент Колыма хүрэтэр зөөхэ—бэрхэшээлтэй гэгдэһэн байгаа. Теэд нягтаар тоолоод үзэхэдэ, шулуун хаалтын гаргашаһаа заашье үнэтэй байхагүй байба. Үшөө һайн талань юуб гэхэдэ, «Большой порогой» хабсагай шулуун эрьенүүдые бетон хаалта бүри ехээр, бүри найдамтайгаар бүхэлхэ байна бшуу.

ХОЛЫН ХОЙТО ЗҮГЭЙ ЭНЕРГИ

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ алтаар дүүргэгдэһэн һаба, алта мүнгэ хэдэг цех гээд Колыма нэгэтэ бэшэ нэрлэгдэһэн. Магаданай областьдо алта мүнгэнһөө гадна, ондоошье үнгэтэ металл малтан абтадаг. Гэбэшье эдэ бүгэдэ өөрын энергетическэ промышленностьгүйгөөр саашадаа хүгжөөгдэхэ аргагүй болоно.

Ушар имэһээ Колымада хүсэ ехэтэй энергетическэ бааза байгуулха тухай асуудал шиидхэлгэ тон шухала болонхой. Тиимэ бааза байгуулаад байхада, эндэхи горнорудна промышленность түргөөр хүгжөөхэ арга олдохо юм.

Оронойнай Зүүн хойто зүг (Колыма), мэргэжэлтэдэй һанамжын ёһоор, ойрын жэлнүүдтэ Сибириин энергетическэ системэтэй холбохын аргагүй. Энэ хизаар Зүүн-Сибирьтэ байгуулагдажа байһан энергетическэ түбүүдһээ яаха аргагүй холо газарта оршоно. Имэ эрхэ байдалтай дээрэһээ Магаданай область заатагүй өөрын хүсэ ехэтэй энергетикэтэй болохо ёһотой.

«Гидропроектын» проектировщигуудай хараалжа байһанай ёһоор Колыма мүрэн дээрэ баригдаха гидростанци эндэхи энергетикын гол бааза болохо зэргэтэй. Хэдэн зуу мянган киловатт хүсэтэй гидроэлектростанциин барилга 6—7 жэл соо дүүргэгдэхэ, түрүүшынь гидроагрегадууд бүри урид ашаглагдажа эхилхэ байна. Эндэһээ 220 киловольт хүсэтэй электрын элшэ хүсэ дамжуулха лининүүд хэдэн тээшээ татагдаха юм. Тэрэ тоодо областиин түб хото Магадан хүрэтэр 400 километр лини татагдаха.

Георгий БЛОК,
АПН-эй научна шэнжэлэгшэ.

Һанаһан газарташ хүргэдэг, хурдан хүлтэ нохойнууд.
Д. БЕЛИНСКИИН фотоэтюд.

МАЛАЙ УТА НАҺАН

Бэеын бүрилдэжэ эхилһэн сагһаа зүнтэглэжэ, өөрынгөө аяар үхэхэ хүрэтэрхи наһанайнь хэмжээе гү, али ута наһанайнь биологическа арга боломжые тэды хүрэдэг гэжэ тоологдоно,—гээд профессор А. Маркушин бэшэнэ.

Малые өөрынгөө аяар үхэхэ хүрэтэрнь байлгажа туршалга хэһэн шэнжэлэлгээр: үхэр—36, гахай—16, хонин—21, адуун 67 наһа хүрэдэг байна.

Мал ехэнхидээ наһанайнгаа эсэстэ хүрэтэр ябажа үхэдэггүй, болзорһоо урид хороогдодог байха юм. Малые үүлтэржүүлгын, үйлэдбэридөө хэрэглэхын зорилгоор үсхэбэрилхэдөө, ажахыдаа туһа үгэхэ шадалайнь барагдаха хүрэтэр: түл, ашаг шэмэ үгэхэ, түл түрһэндөө үүлтэрайнгаа шанар дамжуулха аргынь багадхада ондоо хэрэгтэ зорюулдаг байна.

Мал хэды хүрэтэрөө түл үгэжэ шададаг бэ гэхэдэ: эбэртэ бодо мал гол түлэб 12—14 хүрэтэрөө, гахай—5—6, хонин—6—7 хүрэтэрөө түрэдэг. Үнеэд 11—12 наһа хүрэтэрөө һүтэй зангаараа байдаг. Тиихэдэ зарим үнеэд бүришье дээшэ наһатай болотороо ашаг шэмээ алдадаггүй. Гахай 5—6 ба 8—9 наһатай болотороо һүтэй байдаг. Тиихэдэ хонид 8—9 хүрэтэрөө нооһо ехээр үгэдэг.

Ажахыдаа эхэ мал, буха, хуса, азарга барихадаа олон түл, ашаг шэмэ ехээр абахын тулада байлгадаг. Энэнь нүгөөшье талаһаа туһатай. Нарай мал ехэ болоторнь тэжээхэ гээшэ ехэ гарзатай байдагынь бүлтанда мэдээжэ. Жэшээнь, үнеэ түлжүүлгэдэ 500—600 түхэриг гаргашалагдаха байна. Тиимэһээ һүрэгтөө мал олоор бариха бүреэ тэдэниие байлгалгада гаргашалагдаха ажахынь жэлэй дундa зэргын гаргаша улам доошоо ошохо, мүн һүрэгые залуу малаар бүридүүлгын, продукци үйлэдбэрилгынь гаргаша доошолхо байна. Жэшээлхэдэ, үнеэдые 11—12 хүрэтэрнь (8—9 наһатай болгохынь орондо), бухануудые 9—10 хүрэтэрнь (5—6-най орондо) байлгахада, эхэ мал болон буха түлжүүлгын ажахын гаргаша хоёр дахин бага болохо юм. Тиимэһээ малые наһатайшаг болотор байлгалга—мал ажалые культурнаар эрхилэлгын гол түйлалтануудай нэгэн болохо байна.

Үүлтэр һайнтай буха, хуса, азарга, эхэ мал үсхэбэрилгэ тон шухала. Тиимэ малһаа олон түл абажа, малайнгаа үүлтэр һайжаруулхые оролдохо хэрэгтэй.

Малые ехэ наһатай болоторнь байлгалга тэдэнэй үүлтэрһээ, байһан байдалайнь эрхэ нүхэсэлһөө дулдыдаха болоно. Малые үүлтэржүүлгын болон эдлэн хэрэглэхын зорилгоор наһатай болоторнь байлгахадаа тэдэниие хододоо шэлэжэ, илгажа, һайнаар эдеэлүүлжэ, үбшэнһөө һэргылжэ байха хэрэгтэй.

(Календарьһаа абтаба).

БҮГЭДЭ НИИТЫН БУРУУШААЛГА

СОФИ. Болгариин профсоюзуудай Центральна Совет мэдүүлгэ толилжо, Вьетнамда американ империализмын хэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгые шоо шобто хараа, тэмсэжэ байгаа вьетнам арадта аха дүү ёһоор талархажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Өөрынгөө интернациональна заншалнуудта үнэн сэхэ байдаг Болгариин профсоюзууд, оронoй бүхы ажалшад вьетнам аха дүүнэртээ бүхы сэдьжэ зүрхэнһөө талархана, тэдэнэр вьетнам арадта һанал сэдьхэлэй болон материальна туһаламжа саашадаашье үзүүлхэ гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

БЕРЛИН. Вьетнам арадта эсэргүүгээр США-гай хэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгые дары түргэнөөр, үгэ дуугүйгөөр болюулха тухай Германиин Демократическа Республика эрилтэ хэнэ гээд Вьетнамай арадтай һанал нэгэдэлгын комитедэй секретарь В. Цальбаум ГДР-эй радиодо интервью үгэхэдөө мэдүүлээ. Вьетнамда туһаламжа үзүүлхэ фондо ГДР-эй хүн зонһоо 18 миллион марка мүнөө жэлдэ ороо гээд В. Цальбаум мэдээсээ.

БЕЛГРАД. Ханойе американ авиациин бомбодолго бүхы дэлхэй дээрэ зэбүүрхэл түрүүлээ гээд Загребскэ «Виесник» гэжэ газетэ бэшэнэ. Энэ зэрлиг муухай аашa хадаа саашадаа хэлсээ хэхэ арга боломжые «бомбодоһон» ябадал болоно гээшэ.

Ханойдо США-гай авиациин хэһэн добтолго США-гай хэлэһэн үгэдөө хүрэдэггүй байһыень дахяад гэршэлнэ гээд «Освобождение» гэжэ газетэ бэшэнэ.

НЬЮ-ЙОРК. США-гай армида хүн зониие элсүүлэн абадаг центрэй хажууда демонстраци болоо. «Городуудые бомбодолго хүн зониие олоор алаһан ябадал болоно!», «Американ сэрэгүүдые гэртэнь бусаагты!», «Хэлсээ хэжэ эхилэгты!», «Вьетнамайхидые алалга хюдалгые правительствын болюулха ябадал туйлагты!» гэһэн үгэнүүдтэй транспарантнуудые демонстрацида хабаадагшад барижа ябаа.

ПАРИЖ. ВКТ-гэй металлургическа промышленностиин ажалшадай федераци хадаа Вьетнамда американ ээрхэг түримхэй ябуулга дары түргэнөөр болюулха эрилтэ хээ, вьетнам арадтай һанал нэгэдэлгын национальна үдэрэй декабриин 20-до үнгэргэгдэхэдэ олоороо хабаадалсахыень ажалшадые уряалаа.

Вьетнамай амгалан һууһан хүн зониие гэмтэ муухайгаар бомбодолгые угаа ехээр дураа гутан буруушаажа байһанаа элирхэйлһэн, эдэ ябуулгануудые дары болюулха эрилтэ хэһэн телеграмма юристнүүд-демокрадуудай уласхоорондын ассоциаци ООН-ой генеральна секретарьта эльгээгээ.

СТОКГОЛЬМ. Американ авиациин дээрмэдэлгын ябуулга хэһэнһээ уламжалан, һанаагаа зобожо байһанаа Вьетнам тушаа уласхоорондын конференцидэ бэлэдхэл хэхэ эмхидхэлэй комитет элирхэйлэн мэдүүлһэн байна. Американ ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү буруушаалга мэдүүлһэн уласхоорондын хүдэлөөн үргэдэжэ байна гээд комитет тэмдэглээ. Стокгольмдо июлиин 6—9-дэ Вьетнам тушаа асуудалаар конференциие зарлаха гэһэн шиидхэбэри баталан абтаа. Комитедэй заседаниин баталан абаһан коммюнике соо онсолон тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор конференци хадаа вьетнам арадые дэмжэдэг дэлхэйн олониитын хүсэлэл оролдолгые нэгэдүүлгэдэ шухала алхам болоно үгэхэ байна.

ГАВАНА. Эб найрамдалай тала баригшадай Чилидэхи хүдэлөөн хадаа Ханойн байрын кварталнуудые американ авиациин бомбодолгые буруушаана гээд Пренса Латина агентствын корреспондент Сантьягоһаа (Чили) мэдээсэнэ. Декабриин 20-е—Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын байгуулагдаһаар VI жэлэй ойе—вьетнам арадтай һанал нэгэдэлгын үдэр болгон тэмдэглэхые Чилиин эб найрамдалай тала баригшад уряалаа.

КАРАЧИ. Бодолгүй ябуулга хэһэнэй түлөө харюусалгые Вашингтонһоо юуншье зайсуулжа шадахагүй», гээд «Пакистанай «Морнинг ньюс» газетэ Ханойе американ авиациин бомбодоһые тайлбарилхадаа бэшэһэн байна. Вьетнамдахи дайн байлдаае саашаданъ үргэдхэхэ түсэбүүд тухай бэшэхэдээ эдэ һанаашалганууд «Бүгэдэ ниитын зүгһөө буруушаагдана» гээд «Морнинг ньюс» онсолон тэмдэглэнэ. Вьетнамдахи дайнай дэлхэйн дайн боложо һүжэрхэ аюул тухай уридшалан һануулха зуураа, «энэ бодолгүй тэнэг» ябуулгые болюулха эрилтэ газетэ хэнэ.

(ТАСС).

Япон-совет худалдаа наймаанай холбоон үргэдхэгдэнэ

ТОКИО, декабриин 19. (ТАСС). Энэ жэлэй 11 һарын (январь—ноябрь) турша соо Япон 193.093 доллрой юумэ Советскэ Союзда худалдаа гээд Японой гадаадын худалдаа наймаанай болон промышленностиин министерство мэдээсээ. Гансахан ноябрь һарада 23.186 мянган доллрой юумэ Япон худалдаһан байна. Энэ хадаа үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь һарынхида орходоо 2 үлүүтэй дахин ехэ. Советскэ Союз ноябрь һарада Япондо эд бараа худалдадаг оронуудай дунда наймадахи һуури эзэлһэн байна.

Цейлондо онсо байдал соносхогдоо

КОЛОМБО, декабриин 19. (ТАСС). Неделиин турша соо барайгар гаргашалан эдихэ хэмжээе хоёр дахин хороохо гэжэ правительствын шиидхэбэри гаргаһанай һүүлээр, орон дотор онсо байдалай тогтоогдоһон тухай мүнөөдэр эндэ соносхогдоо.

Орон дотор эдеэ хоолоор хангалгада бэрхэшээлэй тохёолдоһые тайлбарилһан үгэ премьер-министр Дадли Сенанаяке радиогоор хэлэжэ, Цейлоной арадта хандаһан байна.

Бразилида бүд нэхэгшэд ажалһаа олоор гаргагдана

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРЭ. (ТАСС). Гуанабара (Бразили) штадай бүд нэхэлгын промышленностиин предприятинуудһаа һүүлшын хоёр һарын турша соо 13 мянган хүн ажалһаа гаргагдаһан байна. «Ажалһаа гаргалга үргэлжэлһөөр» гээд энэ штадай бүд нэхэгшэдэй профсоюзай хүтэлбэрилэгшэ Хосе Алейшо де Соузо мэдүүлһэн байна.

Баруун Германиин бундесверэй тоо

БОНН. (ТАСС). 1966 оной эсэстэ Баруун Германиин бундесверэй (армиин) тоо 468.600 хүн болоһон байна. Энээн тухай ФРГ-гэй оборонын министерство соносхоо.

Министерствын мэдээнэй ёһоор, мүнөө үедэ Баруун Германиин армида 25.600 офицер, 111.600 унтер-офицер бии.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: Л. И. Брежневтэ Советскэ Союзай Геройн шагнал барюулһан тухай; СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сессиһээ; республикын үсэгэлдэрэй һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда: Волховско ГЭС-эй 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан материалнууд:

Гурбадахи хуудаһанда: СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сессиһээ; АПН-эй материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Совет засагай 50 жэлэй ойдо» гэһэн статья; ТАСС-ай материалнууд.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай ехэ үүлэтэй байха, саһан орохо, баруун хойноһоо һулахханаар һалхилха. Байгал шадар шанга һалхитай байха. Ахын, Түнхэнэй, Захааминай аймагуудта 23—28, Байгал шадар 8—13, бусад газарнуудаар 17—22 градус хүйтэн болохо. Улаан-Үдэ городто һүниндөө 23—25, үдэртөө 17—19 градус хүйтэн болохо байна.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный — 47-59, 35-14, промышленный —48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни —40-49, идеологический — 24-74, 60-21, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25-41, 38-30, информации—34-05 и перевод—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-02183. Зак. № 1168.